
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ÚTOČNÁ OPERACE ARMÁDY S PRŮLOMEM OBRANY NEPRÍTELE A OBKLÍČENÍ NEPRÍTELE V SOUČINNOSTI SE SOUSEDNÍ ARMÁDOU

Div. gen. Bohumír Lomský

Dříve než začneme rozbírat útočnou operaci armády spojenou s průlomem a obklíčením nepřítele, musíme si všimnout rázu nepřekonatelných soudobých sovětských útočných operací, jimiž slavná a neporazitelná Sovětská armáda ve Veliké vlastenecké válce pod vedením generalissima Stalina zničila hitlerovskou armádu a dobyla Berlína, doupěte hitlerovského fašismu. Díky tomuto rozhodnému vítězství byla Sovětskou armádou znovu osvobozena i naše vlast.

Ráz soudobých sovětských útočných operací

Rázem vojenských operací rozumí se souhrn nejdůležitějších zvláštností nebo hlavních příznaků (rysů), jimiž se vyznačuje operace.

Hlavním zdrojem a hlavním základem, který určuje ráz operací, i války v celku, je způsob výroby a vyplývající z něho státní a společenské zřízení státu. Přímý a nepřetržitý vliv na ráz operací má jednak ráz války, a to především její politické cíle, jednak trvale působící činitelé, o nichž mluví soudruh Stalin, že určují výsledek války.

Je nutno zdůraznit, že se z uvedených důvodů ráz operací Sovětské armády v jádře liší od rázu operací imperialistických armád, tak jako se liší sovětské státní a společenské zřízení od zřízení kteréhokoliv imperialistického státu, tak jako jsou i rozdílné politické cíle války.

Ráz operací sovětských vojsk vyplývá z podstaty sovětského státního a společenského zřízení a z cílů spravedlivé a osvobozené války. Je založen na hospodářské a technické síle sovětského státu, na morálně politické jednotě a družbě sovětských národů a na sovětském vlastenectví občanů, které se projevuje masovým hrdinstvím v práci i na bojišti.

Zvláště rozhodný vliv na ráz operací Sovětské armády projevuje správná politika Komunistické strany Sovětského svazu, která je největší organisující, mobilisující a usměrňující silou sovětské společnosti, její životní základnou jak v dobách mírové výstavby, tak i v době války.

Přímý vliv na ráz operací sovětských vojsk ve válce jak v celku, tak i v každém jejím údobí, v závislosti na vznikající situaci, vykonává stalinské vojenské umění.

Hlavními rysy útočných operací sovětských vojsk jsou:

- výjimečná cílevědomost a rozhodnost útočných operací,
- nevídaný rozmach operací,
- novost a mnohoobraznost forem a způsobů vedení operací,
- všestranné zabezpečení operace,
- centralisované velení vojskům v přípravě i provedení operace.

Obklíčení nepřítele — projev výjimečné cílevědomosti a rozhodnosti útočné operace

Cílevědomost záleží především v tom, že všechny útočné operace a každá z nich, samostatně směřují k dosažení určitého konkrétního a stalinsky jasného cíle, t. j. k rozbití a zničení hlavní skupiny nepřítele. To značí, že všechny rozhodné úderů Sovětské armády byly vždy vedeny proti hlavním silám nepřítele. K dosažení tohoto hlavního cíle na rozhodujícím směru uvádí se v činnost všechny síly a prostředky i na ostatních směrech celé strategické fronty ozbrojeného boje. Ku př. za kurské bitvy uvedl soudruh Stalin v činnost skoro všechny sovětské fronty. Ty připoutaly svými úderů německé armády od Baltu až po Černé moře a tím nedaly hitlerovskému velení možnost zesílit zálohami kurský směr, kde se rozhodovalo o splnění strategických cílů na rok 1943. Operace sovětských vojsk u Stalingradu, deset stalinských úderů roku 1944 a operace roku 1945 jsou nepřekonatelnými vzory výjimečné cílevědomosti útočných operací.

Rozhodnost operací je přímo spjata s jejich cílevědomostí a je její druhou stránkou. Záleží ve smělé splnění úkolů uložených vojskům v boji a operaci, směřujících k úplnému rozbití, zničení nebo k zajištění nepřítele. Vojska k dosažení těchto cílů nesmějí ustoupit před žádnými těžkostmi.

Cílevědomost a rozhodnost v největší míře se projevují v operacích směřujících k obklíčení a zničení nebo zajištění nepřátelských skupin. To je nejcharakterističtější rysem operací sovětských vojsk.

Naprostá většina rozhodných útočných operací sovětských vojsk ve Veliké vlastenecké válce je klasickým a nedostižitelným příkladem obklíčení a úplné likvidace velkých nepřátelských skupin. Nejlépe je na příkladech dokumentovat počet divisí zničených v každé z těchto operací. Tak ve stalingradské operaci bylo zničeno — 22 divisí, v korsun-ševčenkovské — 11, v minské — 30, v bobrujské — 5, vitebské — 6, jassko-kišiněvské — 22, budapeštské — 10, pobaltské — 30, východopruské — 16, berlínské — 38 divisí. Nadto ze 136 nepřátelských divisí, které byly rozbity a vyřaděny na sovětsko-německé frontě roku 1944, okolo 70 divisí, t. j. více než 50%, bylo zničeno obklíčením. Tyto příklady nejlépe prokazují, že ničení nepřítele obklíčením je zákonitým jevem, je nejdůležitějším příznakem, jímž se liší operace sovětských vojsk od operací armád kapitalistických států. Nic podobného neznají dlouhodobé dějiny válek.

Možno pozorovat tento jev i na straně kapitalistických anglo-amerických armád, které měly ve své výzbroji velké množství aut, tanků a letadel a které po vysazení ve Francii měly proti sobě druhořadá hitlerovská vojska, zatím co nejhodnotnější hitlerovská vojska stála na sovětsko-německé frontě, kde byla pevně a spolehlivě obklíčena sovětskými vojsky a pak likvidována?

Nikoli! Anglo-americká vojska neuměla obklíčit ani jednu význačnější skupinu hitlerovských vojsk, dokonce ani v údobí jejich útěku ze severní Francie. Pokus obklíčit 7. německou armádu se jim nepodařil.

Můžeme tedy právem udělat závěr, že cílevědomost a rozhodnost, jejichž zákonitým jevem je obklíčení, vyplývá přímo ze zvláštností Sovětské armády jako armády nového typu a že se zakládá na sovětském vlastenectví vojáků, výtečné vojenské technice, vysokém vojenském mistrovství, nepřetržitěm a dovedném politickém zabezpečení i na nové úloze komunistů i komsomolců v boji a operaci.

Základní data armádní útočné operaci

Úloha a místo vševojskové armády v útočné operaci

Zničit velké uskupení nepřítele bývá cílem útočné operace frontu nebo skupiny frontů. Armádní útočná operace bývá částí frontové útočné operace. Samostatná útočná operace armády je výjimkou.

Vševojsková armáda řeší v sestavě frontu hlavní a nejdůležitější operační úkoly.

V podmínkách souvislých front začíná zpravidla útočná operace armády průlomem taktické hloubky nepřátelské obrany, jehož cílem je vytvořit trhlinu v nepřátelské obranné sestavě, do níž by bylo možno co nejdříve zasadit rychlé skupiny s cílem rozvinout průlom.

Obklíčení je zákonitým jevem soudobých útočných operací. Jestliže ne vždy má vševojsková armáda vedoucí úlohu při obklíčení velkých uskupení nepřítele, při likvidaci obklíčené skupiny opět vedoucí úloha připadá jí, stejně jako i v složitých terénních podmínkách (v horách, lesích, při násilných přechodech vodních toků), při průlomu obranných pásem v operační hloubce a při odrážení protiúderů nepřátelských operačních záloh.

Úloha armády je určována úkolem a místem, které zaujímá armáda v operační sestavě frontu.

Zaměřím se v dalším výkladu na útočnou operaci armády, která v prvním sledu frontu má provést průlom nepřátelské obrany a obklíčit nepřítele v součinnosti se sousední armádou.

Složení vševojskové armády v útočné operaci

Rozmach soudobých útočných operací vedených na hlavních směrech je charakterizován hromadným použitím vojsk a jejich početnou a různorodou technikou.

Síly a prostředky armády musí zabezpečovat možnost provedení zamýšlené operace a zničení protistojících nepřátelských sil, i dát možnost udržet převahu nad nepřítelem na směru hlavního úderu na celou hloubku útočné operace.

Složení armády určuje pro každou útočnou operaci velitel frontu. Vševojskovou armádu tvoří obvykle 3 až 4 armádní sbory, t. j. 9 až 12 divisí, z nichž jedna třetina může být mechanisovaných, a dále pak armádní jednotky dělostřelectva, tanků, ženijního a spojovacího vojska.

Útočí-li armáda na směru hlavního úderu, bývá zpravidla zesilována, a to tolika jednotkami, aby mohla vytvořit hustotu 200 až 220 děl, 30 až 40 tanků a samohybných děl na 1 km fronty průlomu.

K tomu je třeba zesílit vševojskovou armádu 1 až 2 dělostřeleckými divisemi, 1 až 2 protitankovými dělostřeleckými brigádami, 1 až 2 protiletadlovými divisemi, 1 až 2 ženijními brigádami, 1 až 2 prapory protichemické ochrany a stabilních plamenometů. K vytvoření armádní rychlé skupiny bývá zesílena 1 až 2 tankovými nebo mechanisovanými divisemi.

Útočnou operaci armády podporuje též silné letectvo v síle 2 až 3 stíhacích leteckých divisí, 1 až 2 bitevních leteckých divisí a 1 až 2 bombardovacích leteckých divisí.

Vševojsková armáda v takovém složení vyniká velkou pohyblivostí, mohutností úderu a schopností manévru.

Rozmach útočné operace armády

Cílevědomost a rozhodnost zvyšují rozmach operace, zejména zvyšují efektivnost hromadného používání vojsk s jejich velmi různorodou technikou, spolupůsobí k provádění operací na velkou hloubku, zvyšují jejich tempo a tím zkracují dobu trvání operace a dodávají jí zvláštnost schopnosti manévru a dynamičnosti.

Rozmachem útočné operace rozumíme: počet sil a prostředků, který se zúčastní operace, její hloubku, šířku pásma útoku, tempo operace, trvání operace.

Všimněme si blíže prvků rozmachu útočné operace armády, když složení armády bylo probráno v předcházejícím odstavci.

Hloubkou armádní útočné operace rozumíme vzdálenost od východiště do čáry, po jejímž ovládnutí vojska splní svůj úkol a dosáhnou cíle operace.

Na hloubku operace má největší vliv systém soudobé obrany kapitalistických armád (USA). Podle amerických názorů člení se jejich obrana do hloubky na taktické a operační pásmo. Taktické pásmo obrany, t. j. taktická hloubka obrany, činí 15 až 20 km a zaujímají ji armádní sbory prvního sledu.

Za taktickým pásmem v hloubce do 40 km od předního kraje je postavení armádních záloh a odtud dále v hloubce 60 i více kilometrů pásmo skupiny armád. Vše dohromady

tvoří operační pásmo obrany. V operačním pásmu obrany jsou rozmístována letiště, útvary armádního týlu a týlu skupiny armád, zásobovací stanice, sklady a p.

K tomu, aby bylo dosaženo operačních výsledků, aby byla obklíčena a zničena nepřátelská uskupení mající operační význam, k tomu je nutno prolomit nejen taktickou hloubku obrany, ale je třeba rozvinout průlom na celou hloubku obrany skupiny armád, t. j. na hloubku 100 i více kilometrů.

Tyto podmínky si určují nutnou hloubku armádní útočné operace, která podle zkušeností z Veliké vlastenecké války činí 120 až 150 i více kilometrů.

Není tedy hloubka armádní útočné operace veličina stálá, nýbrž závisí na cíli operace, na rázu a hloubce nepřátelské obrany, na uskupení nepřítele a na jiných podmínkách (terén a p.).

Šířku pásma útoku určuje velitel frontu. Šířka pásma závisí na terénu a na hustotě obrany, na síle a prostředcích útočící armády, na úkolu a místu armády v operační sestavě frontu. Armáda útočící ve směru hlavního úderu dostává pásmo široké 25 až 40 km. Útočí-li armáda na pomocném směru, dostává pásmo širší, 50 až 60 km. V rámci šířky pásma útoku určuje se vždy pásmo průlomu, které bývá užší. Má-li armáda v prvním sledu dva armádní sbory s mechanisovanými divisemi, určuje se jí šířka pásma průlomu 12 až 15 km. Tato šířka plně umožňuje zasazení ARS v sestavě 1 až 2 tankových nebo mechanisovaných divisí. Počítáme-li na jednu MD nebo TD jako minimum dvě průběžné pochodové osy, je třeba určit pro ARS v sestavě jedné divise 2 až 3 osy, pro ARS v sestavě dvou divisí nejméně 4 osy. Ty lze určit zpravidla v pásmu širokém 6 až 8 km; jestliže na každé straně nutno zabezpečit proudy proti palbě kulometů, přímé palbě děl a palbě minometů, je třeba na každé straně pásmo o 2 až 3 km rozšířit, čímž dostaneme šířku 10 až 14 km.

V hloubce nepřátelské obrany se útočné pásmo k zabezpečení manévru zpravidla rozšiřuje.

Tempo armádní útočné operace určuje velitel frontu. Jeví se jedním z nejdůležitějších prvků, ukazatelů rozmachu operace a přímo předurčuje její ráz, úspěšný průběh a výsledek. Především vysoké tempo dává zvláštní manévrový ráz a dynamičnost soudobé útočné operaci. Seběmenší zadržení útoku, nepatrná přestávka, zdržení a p. dávají nepříteli možnost, aby se vzpamatoval, poněkud uspořádal, přeskupil a provedl odvetná opatření.

Vysoké tempo závisí a zčásti vůbec je určováno tím, kolikanásobnou převahu v silách a prostředcích se nám podařilo vytvořit na hlavním směru na počátku operace, a zda tato převaha není zeslabována, nýbrž naopak, zda se nepřetržitě zvyšuje, zesiluje a vzrůstá v průběhu operace.

Tempo průlomu taktické hloubky obrany činí 12 až 20 km denně, při rozvíjení operace vzhledem k silnému nasycení tankovými a motorisovanými jednotkami se zvyšuje na 20 až 30 km denně.

Tempo útoku se plánuje vzhledem k hlavním silám. Střední tempo armádní útočné operace pohybuje se mezi 20 až 30 km denně.

Trvání operace je dáno hloubkou operace a tempem útoku. Je to doba od zahájení dělostřelecké přípravy do zakončení operace. Čím kratší je celková doba trvání operace, potřebná k dosažení stanovené hloubky, tím větší je rozmach operace a tím větší musí být přirozeně i tempo útoku.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války trvala armádní útočná operace 5 až 10 dní.

Období armádní útočné operace vedené na obklíčení nepřítele

Armádní útočná operace se dělí na období: Období přípravné a několik období vedení operace.

Přípravné období je doba, v níž se provádí organizace a příprava operace. Začíná v okamžiku, kdy velitel armády dostane úkol, a končí zahájením dělostřelecké přípravy. Jeho trvání podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je různé podle situace. Trvá 10 až 15 dní

i více. Se zahájením dělostřelecké přípravy útoku začíná vedení útočné operace, v němž probíhá bojová činnost směřující k splnění úkolu armády.

Období operace je část průběhu operace, v němž armáda plní postupný úkol. Určit období operace značí tedy určit postupné úkoly řešené armádou, směřující ve svém souhrnu k vytyčenému cíli operace. Každé období je organicky spojeno s předcházejícím a je jím i připraveno. Počet a obsah období operace bývá různý, není stálý. Závisí na úkolu a na podmínkách situace.

V útočné operaci spojené s obklíčením nepřítele jsou zpravidla nejtypičtější tato dvě období¹⁾:

1. průlom taktické hloubky obrany nepřítele;
2. rozvinutí taktického průlomu v operační, obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele v součinnosti se sousedem;
3. podle okolností operační pronásledování a ničení ustupujícího nepřítele po částech a dokončení likvidace obklíčeného nepřítele (jde-li o větší uskupení obklíčeného nepřítele, jehož zničení nemohlo být ukončeno v 2. období).

Správně naplánovat operaci a určit její údobí podle konkrétní situace, úkolů, vlastních sil a možností nepřítele je jednou z hlavních povinností velitele armády a jeho štábu.

V prvním období operace prolomuje armáda taktickou obranu nepřítele, ničí jeho síly hromadnou dělostřeleckou palbou, údery letectva, dробením nepřítele na části a obklíčením nepřátelských skupin v taktické hloubce jeho obrany.

V prvním období operace nutno očekávat zpravidla nejsilnější odpor nepřítele. Nepřítel bude často zasazovat druhý sled armádního sboru (pěší nebo tankovou divisi) k protiútokům, v boji za taktickou hloubku své obrany. Přesto co nejrychlejší zničení nepřátelských sil, které brání taktickou hloubkou obrany, má rozhodující vliv na další průběh útočné operace.

Zvláště má-li armáda za úkol obklíčit větší seskupení nepřítele, je třeba si vytknout za cíl: ještě prvního dne operace prolomit taktickou hloubku nepřátelské obrany a vytvořit podmínky pro zasazení armádní rychlé skupiny, aby bylo dosaženo vysokého tempa útoku a aby nepřítel byl co nejrychleji obklíčen. Dosažení tohoto cíle nám umožňuje organizační začlenění mechanizovaných divisí do armádních sborů, jejich bojové použití k doprolovení postavení divisních záloh a ovládnutí postavení sborových záloh z chodu, jakož i pečlivě organizovaná součinnost všech druhů vojsk zabezpečující vysoké tempo průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany.

Trvání prvního období závisí na řadě podmínek, a to na hloubce taktické obrany nepřítele, na poměru sil, na složení armády, na rázu terénu a na jiných. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války trvalo toto období 1 až 3 dny a jeho hloubka se pohybovala do 15 až 20 km.

Druhé období operace záleží v rozvinutí taktického průlomu v operační průlom a bývá zakončeno obklíčením předem určeného nepřátelského uskupení nebo rozhodným pronásledováním nepřítele, jestliže se snaží hlavní síly odvést na jiná obranná pásma a postavení v hloubce.

Může začít zasazením armádní rychlé skupiny nebo zasazením druhého sledu armády. Zasazení některé z uvedených částí operační sestavy armády je rozhodným okamžikem, který zabezpečuje rozvinutí operace vysokým tempem, rychlé a úspěšné obklíčení a zničení nepřítele.

V tomto období nutno počítat zpravidla s odražením silných protiúderů nepřátelských operačních záloh.

Hloubka a trvání tohoto období bývá velmi různá. Závisí na operačních zálohách nepřítele, na připravenosti obranných pásem nepřítele v hloubce, jakož i na stavu vlastních sil a prostředků. Jeho délka bývá 4 až 7 dnů.

V žádném případě nelze dopustit v plánování útočné operace na období jakoukoli šablonu.

¹⁾ Doposud bývá mnohými autory článku rozdělována armádní operace na období a údobí. Například bude podle praxe zavedené nyní v Sovětské armádě při rozdělení operace používáno jen pojmu „období“. Pojem „údobí“ bude používán při dělení boje taktických jednotek, při dělení výcvikových období a pod.

Formy útočného manévru armády na obklíčení nepřítele prováděného v rámci frontu

„Stalinské vojenské umění je charakterisováno tvůrčím postojem v otázce výběru forem a způsobů boje s nepřítelem. Jemu je cizí jakákoli šablona a dogmatismus, který je vlastní buržoasnímu vojenskému umění,“ pravil maršál SSSR Bulganin při oslavě 30 let trvání sovětských ozbrojených sil.

Obklíčení v soudobém boji obvykle se dosahuje rozdrčením nepřítele na bocích jeho uskupení, vniknutím rychlých skupin, někdy i vysazením leteckých výsadků do jeho týlu. Aby bylo obklíčení trvalé, musí být dovršeno pěchotou.

Formy armádní útočné operace jsou různé, ale nejtypičtější jsou

- a) čelní úder na celé frontě,
- b) úder jedním křídlem armády s rozvinutím hlavního úderu do hloubky a ve směru k druhému křídlu,
- c) úder středem s rozvinutím hlavního úderu do hloubky a směrem k jednomu nebo druhému křídlu,
- d) výjimečnou formou je soustředný úder oběma křídly s cílem obklíčit nepřítele silami jedné armády.

Základním příznakem, který odlišuje jednu formu armádní útočné operace od druhé, je místo, kde je veden hlavní úder a směr rozvinutí hlavního úderu v hloubce nepřátelské obrany.

Každá z uvedených forem útočné operace musí napomáhat co nejrychlejšímu průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany, dále k co nejrychlejšímu zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu a širokým použitím obchvatů a obejití v hloubce obrany k nejrychlejšímu obklíčení nepřítele.

Nejčastější formy útočného manévru na obklíčení nepřítele v součinnosti se sousední armádou jsou tyto:

a) Úder armády křídlem s rozvinutím hlavního úderu do hloubky a částí sil k druhému křídlu s cílem v součinnosti se sousední armádou obklíčit uskupení nepřítele (viz úder 1. a 2. A na obr. 1). Je to běžná forma manévru, jestliže front provádí operaci s cílem rozdělit nepřátelskou frontu na části a zničit každou izolovanou skupinu zvlášť.

b) Úder armády křídlem (nebo středem) s rozvinutím hlavního úderu k obklíčení nepřítele v součinnosti se sousední armádou a rozvinutím části sil do hloubky k zabezpečení obklíčení (viz úder 3. A na obr. 2).

Jako příklad úderu křídlem možno uvést operaci 52. A 2. ukrajinského frontu v jassko-kišinevské operaci zahájené 28. 8. 1944 nebo operaci 5. GA v kirovogradské operaci na začátku ledna 1944.

Úder středem pak v operaci 2. úderné armády leningradského frontu při osvobození Leningradu v lednu 1944.

c) Úder armády křídlem s rozvinutím hlavního úderu k obklíčení nepřítele a k jeho likvidaci (na vnitřní kruh obklíčení) s dalším vyvedením armády do druhého sledu frontu (viz úder 2. A na obr. 2).

d) Sbíhavý úder armády oběma křídly, z nichž jeden je hlavní. Je to výjimečná forma manévru proti slabému a otřesenému nepříteli v hloubce (viz manévr 4. A na obr. 3).

Jako příklad možno uvést operaci 46. armády 3. ukrajinského frontu v jassko-kišinevské operaci v lednu 1944.

Operační sestava armády v útočné operaci

Operační sestava armády je uskupení sil a prostředků k řešení úkolů určených velitelem frontu. Musí odpovídat zámyslu plánu nastávající operace.

Operační sestava musí umožňovat

- uskutečnit převahu sil a prostředků na směr hlavního úderu;
- rychle přenést úsilí vojsk za boje na jiný směr k rozvinutí dosaženého úspěchu a k odražení nepřátelských úderů;
- nejlepší využití vojsk podle jejich vlastností;
- součinnost mezi různými druhy vojsk;
- dokonale využití terénu;
- odražení útoku pozemního nepřítele na bocích a stycích, zvláště pak jeho tanků;
- protiletectvou obranu vojsk.

Při určování operační sestavy nutno vycházet ze zámyslu frontové operace, z cíle a zámyslu armádní operace, jakož i z úkolů postupně řešených armádou (údobí operace).

Útočí-li armáda ve směru hlavního úderu frontu s cílem prolomit nepřátelskou obranu a v součinnosti se sousední armádou obklíčit nepřátelské uskupení, tvoří operační sestavu armády zpravidla dva operační sledy, armádní rychlá skupina, dělostřelecká skupina, různé zálohy a pohyblivý oddíl zatarasovací (APOZ). Všeobecná záloha se při vytváření druhého sledu neurčuje (viz obr. 4).

Do prvního sledu se určuje hlavní část sil, hodnotou až do dvou třetin sil celé armády. Tvoří jej armádní sbory s tolika posilovými prostředky, aby mohly vytvořit převahu sil a prostředků nad nepřítelem.

Druhý sled armády je určen k narůstání síly úderu, k rozvinutí úspěchu prvního sledu, k rozšíření průlomu, k průlomu pásem v operační hloubce, k vystřídání jednotek prvního sledu, k zajištění dobytého terénu, t. j. vůbec k manévru v průběhu operace.

Jeho síla se pohybuje okolo jedné třetiny sil armády. Rozmísťuje se v prostoru soustředění ve vzdálenosti 15 až 20 km od předního kraje.

Někdy nebude určován. Bude to zpravidla při nedostatku sil, je-li silná armádní rychlá skupina nebo je-li v pásmu armády zasazována frontová rychlá skupina. V těchto případech musí být vždy určována záloha v síle 1 až 2 divisí. Jestliže druhé sledy a zálohy byly zasazeny, musí být obnoveny.

Armádní rychlá skupina má zvláštní důležitost při útočné operaci spojené s obklíčením nepřítele. Tvoří se z tankových a mechanizovaných divisí. Je určena k tomu, aby vešla do průlomu vytvořeného zpravidla armádními sbory prvního sledu armády, ničila z chodu nepřátelské operační zálohy, rušila práci týlu, zvyšovala tempo útoku a rychle dosáhla cíle operace, v našem případě operačního obklíčení nepřítele.

Dělostřelecké skupiny jsou trvalou částí operační sestavy armády.

Armádní dělostřelecká skupina (ADS) je určena především k boji s nepřátelským dělostřelectvem, zálohami, štáby a jinými objekty v hloubce nepřátelské obrany.

Do této skupiny se zpravidla zařazuje armádní kanonové dělostřelectvo, přidělené kanonové jednotky ZHV s měřickými oddíly a dělostřeleckými letouny. Armádní dělostřelecká skupina dělí se na podskupiny podle počtu armádních sborů prvního sledu.

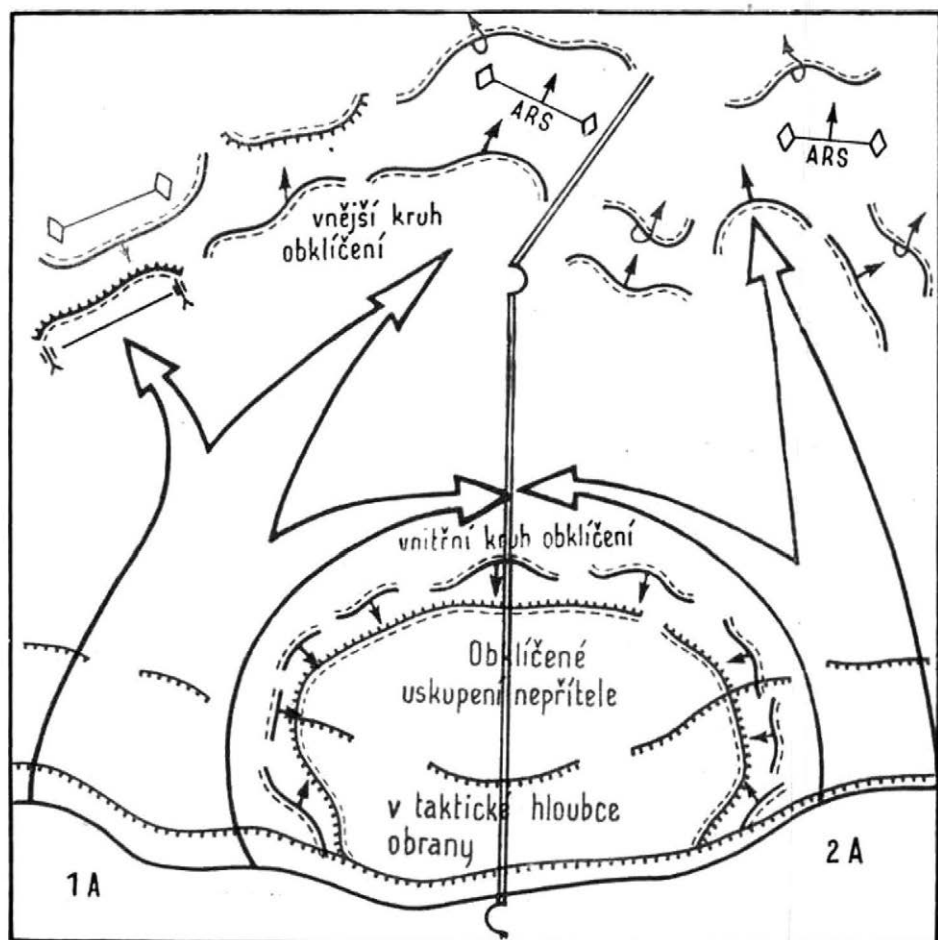
Je-li přiděleno dalekonosné dělostřelectvo ZHV, tvoří se z něho v sestavě armádní dělostřelecké skupiny zvláštní podskupina daleké činnosti s cílem umlčet zálohy, velitelská stanoviště a nepřátelské týly ve velké hloubce.

Raketometnické jednotky se využívá hromadně na směr hlavního úderu. Zpravidla se přidělují armádním sborům. Jen zcela výjimečně se z nich vytváří raketometná skupina.

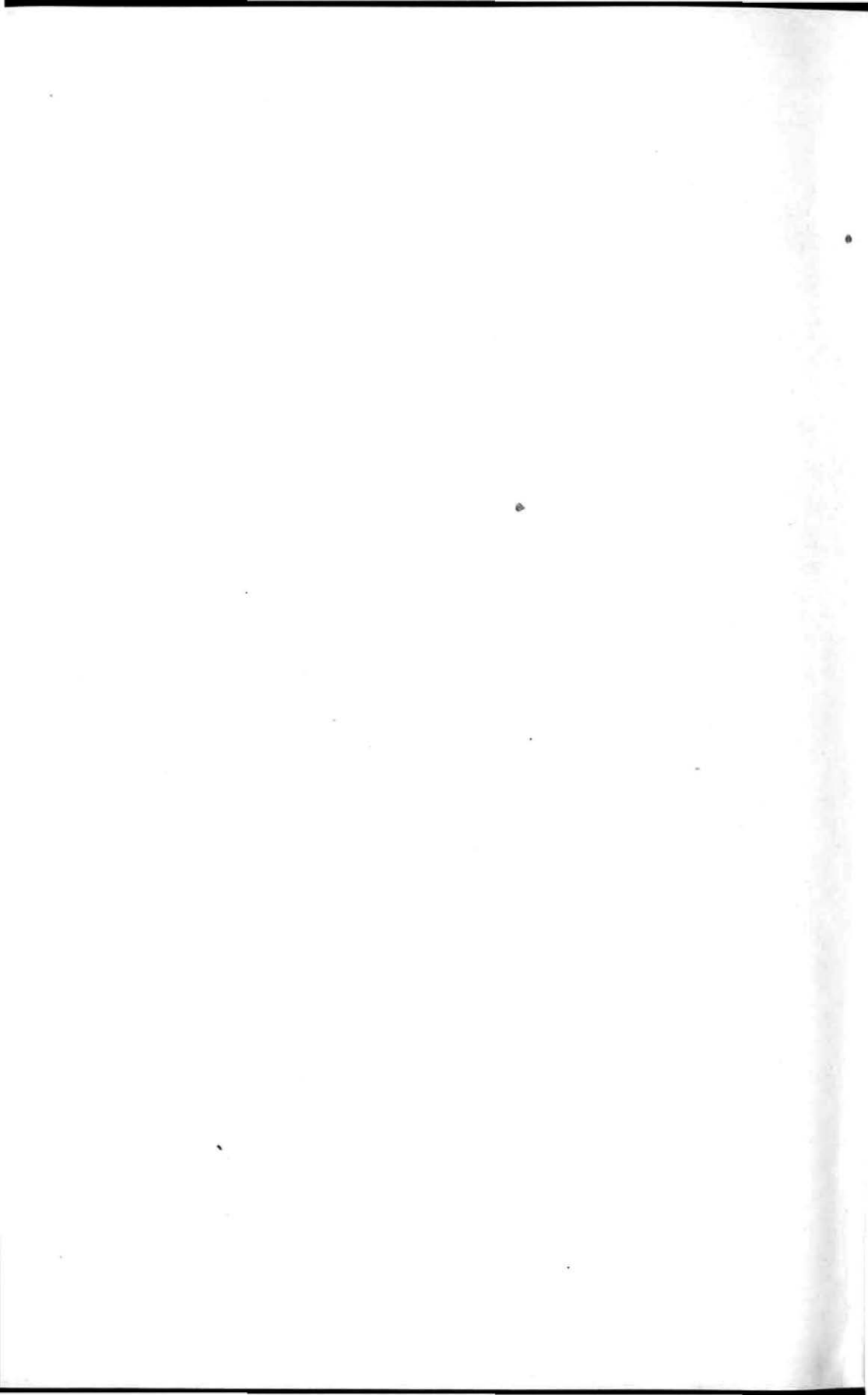
Armádní protiletadlová skupina (APLS) vytváří se pro krytí důležitých částí útočné sestavy armády a jejího týlu proti náletům nepřátelského letectva. Vytváří se z armádních protiletadlových jednotek a z přidělených protiletadlových jednotek.

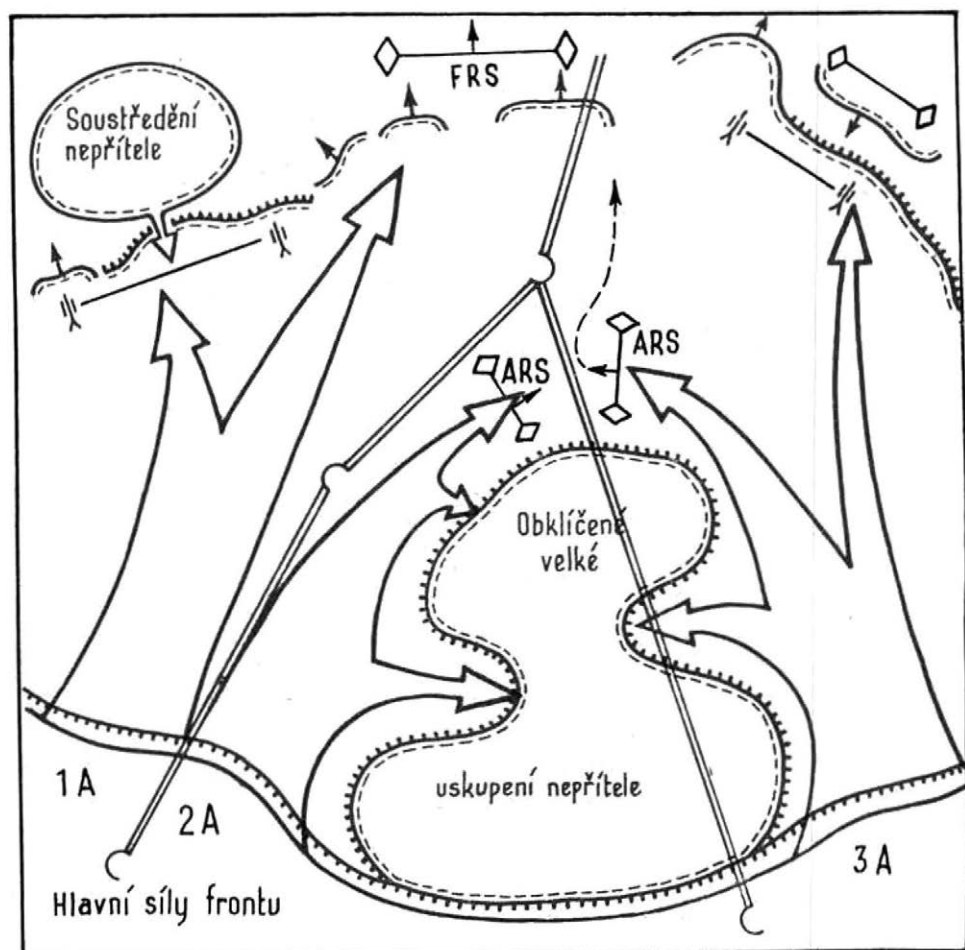
Armádní protitanková záloha (APTZ) je určena k odražení tankových protiútoků a protiúderů. Skládá se zpravidla ze 3 až 4 protitankových dělostřeleckých pluků a motorizované roty ženistů s 500 až 1000 protitankových min. Je-li v této síle, je schopna rozvinout se na frontě 3 až 4 km a odrazit útok 200 až 250 tanků.

Armádní tanková záloha (ATZ) není stálou částí operační sestavy armády. Je určena k zesílení prvního sledu, k zesílení druhého sledu při jeho zasazení do boje a k odra-

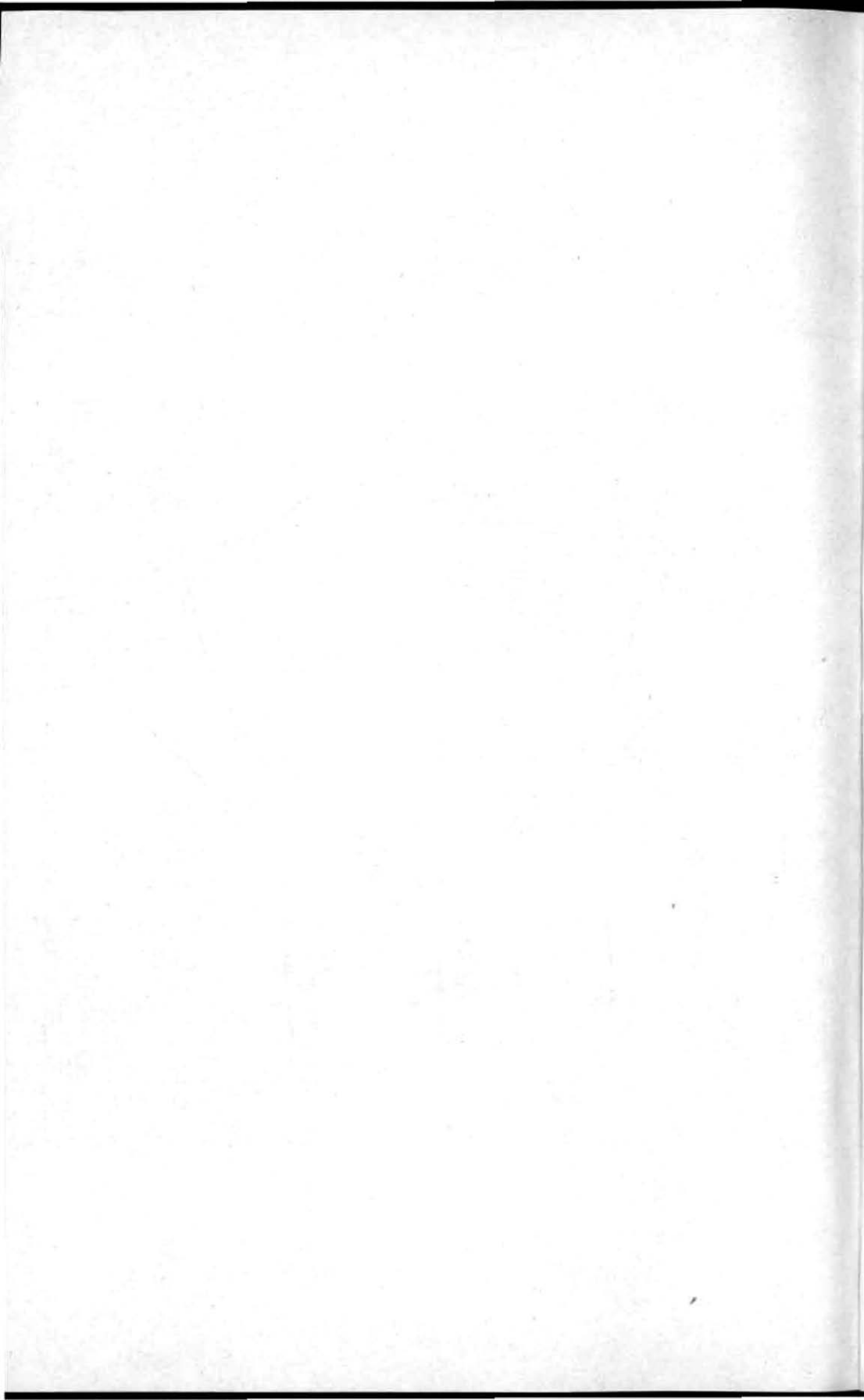
Obr. 1. Úder armády křídlem s rozvinutím hlavního úderu do hloubky a částí sil k druhému křídlu s cílem obklíčit v součinnosti se sousedem uskupení nepřítele

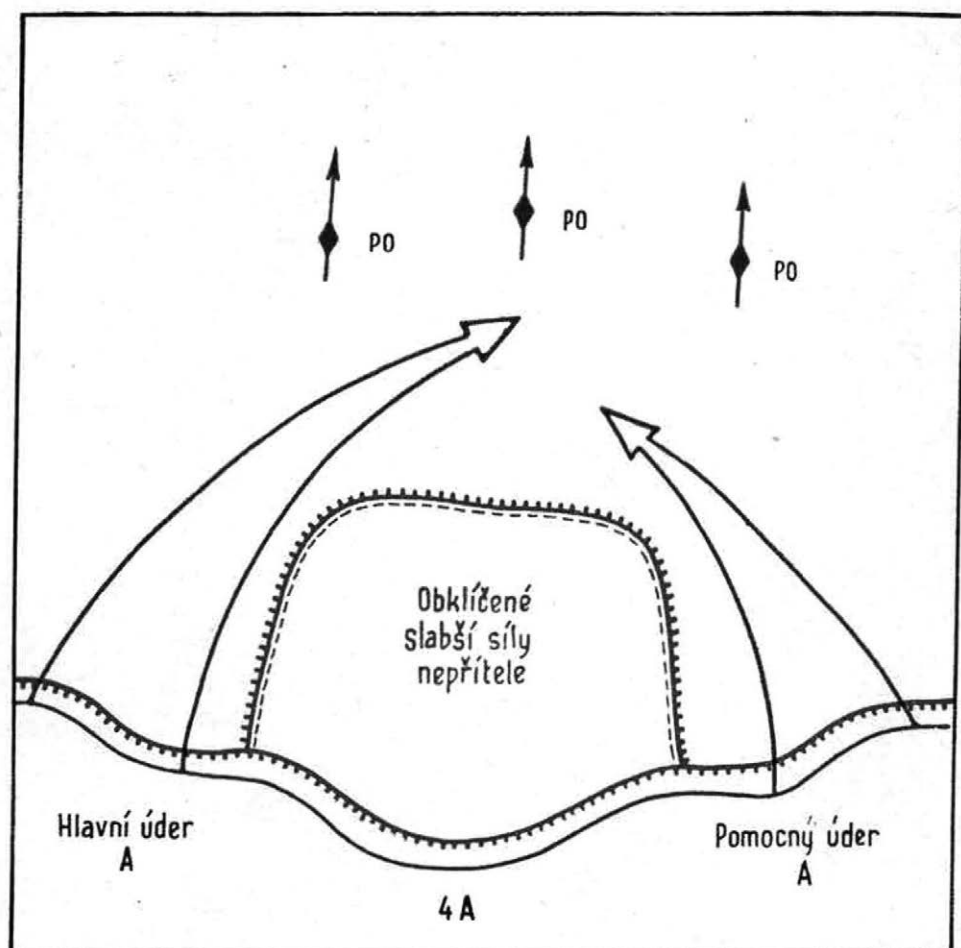

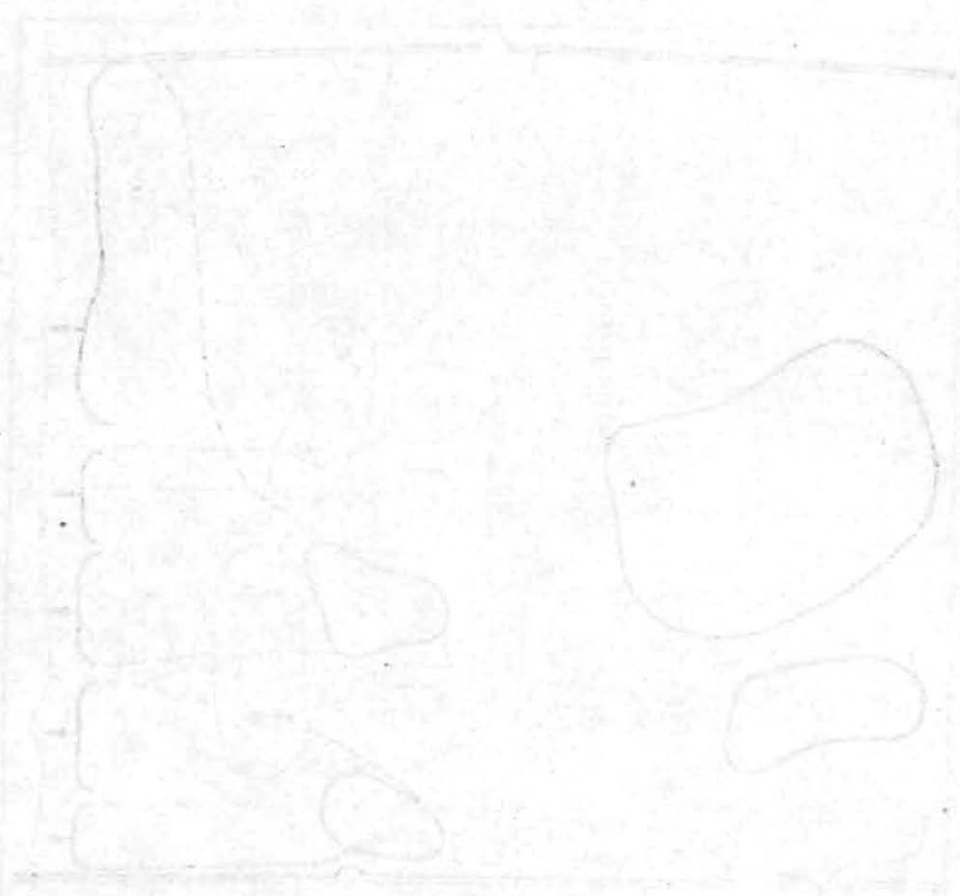
Obr. 2.

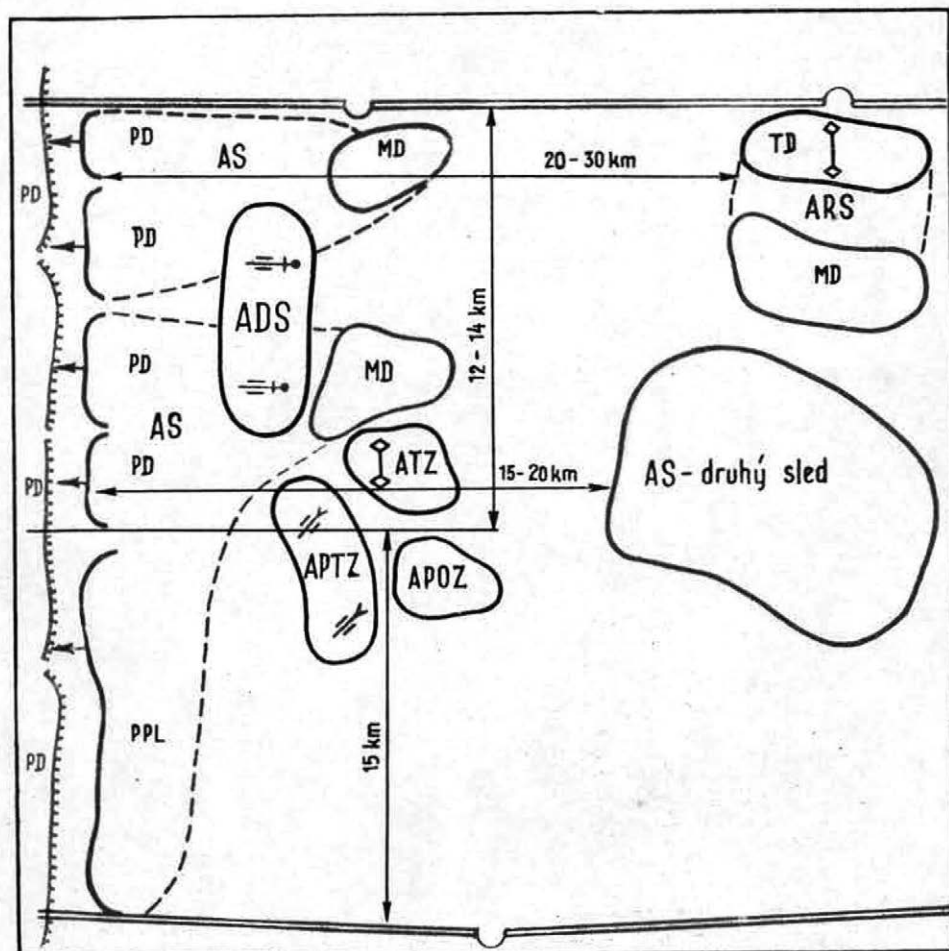
1. Úder 3. A křídlem (středem) s rozvinutím hlavního úderu k obklíčení nepřítele v součinnosti s 2. A a rozvinutím části sil do hloubky k zabezpečení obklíčení
2. Úder 2. A křídlem s rozvinutím hlavního úderu k obklíčení nepřítele a k jeho likvidaci s dalším vyvedením 2. A do druhého sledu frontu

Obr. 3. Sbíhavý úder 4. A oběma křídly

Obr. 4. Operační sestava armády v útočné operaci (možná varianta ve východišti)

Diagram of the site layout showing the location of the Pond and the various areas labeled PT, AC, and PT.

žení nepřátelských tankových protiútoků a protiúderů v součinnosti s armádní protitankovou zálohou a armádním pohyblivým oddílem zatarasovacím.

Určuje se tehdy, je-li dostatek tanků u armádních sborů prvního sledu armády. Mnohdy se určuje záloha z těžkých tankosamohybných pluků teprve až po prolomení hlavního pásma obrany, neboť pak se začíná zvětšovat nebezpečí hromadných tankových protiútoků nepřítele. V boji v hloubce nepřátelské obrany je armádní tanková záloha nezbytnou součástí operační sestavy armády.

Armádní pohyblivý oddíl zatarasovací (APOZ) je trvalou částí operační sestavy armády. Je určen k boji s nepřátelskými tanky podnikajícími protiútoky v součinnosti s armádní protitankovou zálohou, k opevnění dobytého terénu nebo k zabezpečení odkrytých křídel a boků. Skládá se zpravidla z 1 až 2 mechanisovaných ženijních praporů, s protitankovými a protipěchotními minami, trhavinami a drátěnými zátarasy.

Základy organizace a přípravy armádní útočné operace

Útočná operace armády se plánuje, organizuje a zabezpečuje v přípravném období, které trvá 10 až 15 i více dní. Během této doby se provádí mnoho různorodých prací, opatření i činností vojsk.

Hlavními z nich jsou:

- přijetí rozhodnutí velitelem armády na provedení operace,
- vypracování plánu operace,
- doplňkové studium nepřítele,
- bojová příprava vojsk k nastávající operaci,
- příprava a ženíjná úprava terénu jako nástupního prostoru k útoku,
- provedení přeskupení,
- provedení vystřídání a zaujetí východiště k útoku,
- nahromadění materiálně technických prostředků potřebných k zabezpečení útoku,
- provedení kontroly pohotovosti vojsk k útoku.

Zvláštní vliv na pořadí prací má doba, která je k dispozici v přípravném období. Je-li málo času na přípravu, jen asi 10 dní, musí velitel armády ihned po vyjasnění úkolu provést výpočet času, který má k dispozici pro sebe a pro svůj štáb. Musí při tom zabezpečit podřízeným dostatek času na přijetí rozhodnutí a organizaci součinnosti. Zpravidla počítáme pro velitele sborů a divisí po dvou dnech, pro velitele praporů a pluků po jednom dni na každého. Je tedy třeba pro podřízené počítat nejméně se šesti dny. Ostatní jsou k dispozici veliteli a štábu armády.

Pořadí prací závisí v každém případě na konkrétní situaci. K zabezpečení plánovitosti prací v přípravném období a k jejich lepší kontrole zpracovává štáb armády „Kalendářní plán prací“. Stanoví se jím počátek a konec prací, vykonavatelé, jakož i způsob kontroly a pomoci od velitele armády a jeho štábu.

Přijetí rozhodnutí velitelem armády

Práce před a po přijetí rozhodnutí je proces tvůrčí činnosti velitele armády a jeho štábu. Začíná okamžikem obdržení úkolu armády a končí určením bojových úkolů podřízeným. Metoda rozhodování se v podstatě neliší od metody, jak postupuje při rozhodování velitel sboru nebo divise.

Postup prací zpravidla probíhá v tomto pořadí:

- ujasnění úkolu a výpočet času pro vlastní disposici,
- nařízení štábu k vydání přípravných nařízení a k přípravě potřebných dokumentů pro přijetí rozhodnutí,
- studium a zhodnocení situace,
- vyslechnutí informačních hlášení velitelů a náčelníků vojsk a služeb,
- provedení velitelského průzkumu (osobně),

- prostudování zpráv doplňkového průzkumu a leteckých snímků nepřátelské obrany, zvlášť z hloubky nepřátelské obrany,
- vyhlášení rozhodnutí,
- vydání pokynů náčelníku štábu, velitelům a náčelníkům druhů vojsk a náčelníku týlu pro zpracování plánu operace,
- určení a dodání úkolů podřízeným.

Rozhodnutí vyhláší velitel armády ústně, a to jen omezenému kruhu osob v dostatečně rozvinuté formě tak, aby nezůstalo nejasností.

V žádném případě nelze dopustit v rozhodování šablony. Rozhodnutí musí být originální, odpovídat skutečné situaci a zabezpečovat překvapující úder na nepřítele.

Rozhodnutí velitele armády k provedení útočné operace je základem pro zpracování plánu operace, pro organisaci velení a pro provedení řady opatření k všestrannému zabezpečení operace.

Po rozhodnutí velitele nastává nové období v práci štábu armády, které směřuje k uvedení rozhodnutí v život.

Plán operace se pořizuje jen v jednom exempláři a je psán rukou. Je uschován u náčelníka štábu nebo u náčelníka operačního oddělení. Pracuje na něm omezený počet osob, zpravidla jen ti, kteří byli přítomni vyhlášení rozhodnutí velitele armády. Zvláštní důležitost má utajení plánu operace.

Podřízeným se stanoví úkoly zpravidla na první údobí operace, t. j. na průlom taktické hloubky nepřátelské obrany. Tyto úkoly jsou určeny bojovým rozkazem, z něhož se pro podřízené vydávají výpisy, a to jen v takovém rozsahu, který je nutný k provedení jejich úkolů. K výpisu z bojového rozkazu zpravidla se přikládá ještě výpis plánové tabulky boje (součinnosti).

Organisace součinnosti

Součinnost organisuje velitel armády osobně v terénu na základě svého rozhodnutí v přítomnosti náčelníka operačního oddělení, někdy i náčelníka štábu, velitelů druhů vojsk, podřízených velitelů vyšších jednotek a velitelů posilových jednotek.

Organisace součinnosti záleží ve sladění bojové součinnosti vojsk plněním úkolů co do cíle, času a místa.

V útočné operaci nutno organisovat součinnost

- se sousedními armádami a frontovou rychlou skupinou;
- mezi skupinami uvnitř armády, a to mezi uskupením na směr hlavního a na směr pomocného úderu;
- dále mezi částmi operační sestavy uvnitř armády (mezi sbory, mezi 1. a 2. sledem, s ARS a p.);
- s letectvem.

Základy součinnosti armády se sousedy určuje velitel frontu. Jestliže sousední armády vedou obchvatný úder svými vnějšími křídly s cílem obklíčit nepřítele, v tomto případě je organisace součinnosti mezi nimi složitá a vyžaduje dalšího upřesnění a společné domluvy.

V tomto případě při součinnosti je nutno

- sladit čas zahájení útoku;
- určit směry obchvatných úderů směřujících k obklíčení nepřítele;
- upřesnit využití rychlých skupin k co nejrychlejšímu obklíčení;
- určit čáru setkání obou armád, styčné důstojníky, radiový směr, signály, jednotné kodování;
- předvídat a dohodnout opatření k případnému pronásledování nepřítele;
- určit síly a prostředky k vytvoření vnějšího kruhu obklíčení a stanovit protiopatření pro případ pokusů nepřítele osvobodit obklíčené uskupení protiúderem zvenčí;
- dohodnout opatření směřující k společné likvidaci obklíčeného nepřítele.

Při organizaci součinnosti mezi uskupením vojsk na směru hlavního úderu a na směru pomocného úderu nutno určit,

- jak budou vojska útočící na směru pomocného úderu zabezpečovat hlavní uskupení armády před bočním úderem nepřítele;
 - jak a čím budou poutat nepřítele, aby nedopustila přeskupení nepřítele a jeho záloh na směr hlavního úderu armády;
 - jak budou pomáhat obklíčení nepřítele, provádí-li se sbíhavý úder.
- Při organizaci součinnosti mezi operačními sledy armády nutno určit,
- kdy, kudy a kam je nutno přesunout druhý sled, aby bylo zajištěno jeho včasné zasažení;
 - jakými prostředky nutno zabezpečit zasažení druhého sledu.

Při organizaci součinnosti mezi jednotkami prvního sledu a armádní rychlou skupinou nutno upřesnit

- na které čáře, jak a čím sbory prvního sledu zabezpečují zasažení armádní rychlé skupiny;
- čeho se mají zmocnit křídla jednotek, na jejichž styku je zasazována armádní rychlá skupina;
- které komunikace nutno uvolnit pro zasažení armádní rychlé skupiny;
- kdy nebo na jaký signál budou uvolněny komunikace;
- jak bude prováděna součinnost sborů prvního sledu, zvláště jejich MD a ARS, při boji v hloubce především při boji s nepřátelskými zálohami.

Armádní protitankové záloze a armádnímu pohyblivému oddílu zatarašovacímu musí být vždy při organizaci součinnosti určeno, kam a jak se budou přemisťovat, aby zabezpečily odražení protiútoků a protiúderů nepřátelských tanků a zabezpečily ohrožená křídla a boky armády.

Při organizaci průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany slaďuje velitel armády v terénu podrobně úsilí pěchoty, dělostřelectva, tanků a letectva, ženijního a chemického vojska podobně, jako činí velitel sboru.

- Při organizaci součinnosti s letectvem velitel armády
- upřesní plán dělostřeleckého útoku a s ním úkoly letectva podporujícího armádu;
 - určí, jak organizovat spojení mezi pozemními jednotkami a letectvem;
 - jak bude vytyčována první linie pěchoty a označeny vlastní tanky;
 - určí opatření k zabezpečení zasažení armádní rychlé skupiny, po případě i frontové rychlé skupiny;
 - po případě oznámí i změny v organizaci součinnosti během operace.

Na základě nařízení velitele armády vydaných v terénu při organizaci součinnosti zpracovává štáb plánovanou tabulku boje (součinnosti) a výpisy z ní posílá podřízeným.

Bojové zabezpečení

Organisace bojového zabezpečení armádní útočné operace provádí se na základě rozhodnutí velitele a pokynů, které vydává velitel armády po vyhlášení svého rozhodnutí. Zahrnuje v sobě: průzkum, protiletectvou a protitankovou obranu, protichemickou ochranu, zastírání a zabezpečování styků, křídel a boků.

Průzkum se organizuje podle plánu štábu armády, a to jak v přípravném období, tak i během operace. Průzkum všech druhů se vede nepřetržitě a soustavně.

- V přípravném období útočné operace průzkum musí zjistit
- ráz nepřátelské obrany v celé operační hloubce (počet obranných pásem, příčných a mezilehlých postavení, jejich průběh a stupeň pohotovosti);
 - systém protitankové obrany a hustotu překážek;
 - uskupení a složení nepřátelských vojsk v taktické hloubce, rozmístění záloh v operační hloubce nepřítele.

Úplné údaje o nepříteli je možno získat, jen použije-li se všech prostředků, způsobů a druhů průzkumu. V armádě má zvláštní význam letecký průzkum a průzkum bojem.

Letecký průzkum se provádí podle plánu štábu frontu a podle žádosti štábu armády, a to do hloubky frontové operace (300 až 400 km). Provádí se fotografováním a pozorováním.

Letecké fotografování se zpravidla provádí před útokem nejméně třikrát:

1. do přijetí rozhodnutí;
2. několik dní před začátkem operace, s cílem zjistit pokroky v budování nepřátelské obrany;
3. kontrolní, den před útokem.

Zpravidla se pořizují řadové letecké snímky v měřítku 1 : 25 000 nebo 1 : 10 000.

Pozemní pozorování nutno přísně zcentralisovat a doplnit důstojnickým pozorováním. Pozorování se doplňuje odposloucháváním a zaměřováním nepřátelských radiových stanic, které řídí štáb frontu.

Průzkum bojem se provádí podle nařízení velitele armády na celé frontě jednotkami nejčastěji v síle praporu, zesílenými dělostřelectvem, tanky, ženijními a chemickými jednotkami. Provádí se v průběhu celého přípravného údobí s cílem zjistit nepřátelský přední kraj a nepřátelské odpory.

Nejdůležitější je však jeho provedení 2 až 3 hodiny před zahájením útoku, neboť před spuštěním dělostřelecké a letecké přípravy musí být bezpečně přezkoušeno, zda nepřítel nezjistil naše přípravy a nerozhodl se vyklidit svůj přední okraj, ustoupit a přesunout svůj hlavní odpor na některé jiné postavení v hloubce. Průzkum bojem je zpravidla veden na širokém frontě, aby neprozradil směr hlavního úderu, časově pak v takové době, aby nepřítel neměl možnost do zahájení útoku změnit nepozorovaně svou obrannou sestavu.

Průzkum bojem musí zjistit

- skutečný průběh předního kraje nepřítele a ráz nepřátelské obrany;
- ovládnout důležité opěrné body v nepřátelském postavení, zvláště výšiny, z nichž by bylo možno pozorovat hloubku nepřátelské obrany;
- donutit nepřítele k zahájení palby a tím zjistit jeho palebný systém;
- upřesnit ráz a systém obranných zařízení na předním kraji i v hloubce obrany;
- vzít zajatců a dokumentů přezkoušet uskupení nepřítele.

V době vedení průzkumu bojem musí být hlavní síly armády pohotovы k útoku, velitel armády je na své velitelské pozorovatelně. Průzkum bojem řídí ve svých pásmech velitelé divísi.

Protiletecká obrana musí zabezpečit vojska a důležité objekty v armádním týlu před leteckými nálety nepřítele. Význam protiletecké obrany neustále vzrůstá.

Protiletecká obrana vojsk zahrnuje

- hláskou službu;
- palebný systém speciálních protiletadlových prostředků a činnost světlometů, které ho zabezpečují;
- bojovou činnost stíhacího letectva;
- opatření k obraně vojsk a týlu, aby se zmenšila účinnost náletů a aby se co nejrychleji likvidovaly jejich následky.

Z protiletadlového dělostřelectva vytváří se v armádě protiletadlová skupina, jejímž cílem je spolehlivě zabezpečit hlavní uskupení pěších divísi, dělostřelectva, tankových a mechanizovaných jednotek a druhý sled proti nepřátelskému letectvu. Zvláště důležité je chránit vojska v soutěškách a při přechodu přes vodní toky. K zabezpečení týlu proti letadlům určuje se část protiletadlových prostředků. Jimi je nutno především krýt důležité mosty, armádní zásobovací základnu a důležité železniční uzly.

Protitanková obrana záleží v systému pozorování a hlášení, dále v organizaci protitankové palby v součinnosti s použitím pohyblivých oddílů zatarasovacích. Význam protitankové obrany s nasycením vojsk tanky stále roste.

Protitankové pozorování a hlášení ukládá se letectvu činnému ve vzduchu, dále všem průzkumným, zajišťovacím součástem a hláškám hláské služby.

Vojska musí být vždy připravena v průběhu útočné operace odrazit protiútoky nepřátelských tanků.

Hlavními prostředky k zastavení útoku tanků a k jejich ničení jsou: palba dělostřelectva, protitanková minová pole, samohybná děla, tanky, bojové letectvo a na blízké vzdálenosti tarasnice, pancéřovky a plamenomety.

Velitel armády k zabezpečení protitankové obrany určuje část protitankového dělostřelectva do armádní protitankové zálohy a z ženijních jednotek vytváří armádní pohyblivý oddíl zatarasovací na autech s potřebným množstvím protitankových min. Je třeba včas přemísťovat protitankovou zálohu za útočícím sledem ve směrech ohrožených útokem nepřátelských tanků.

Protichemická ochrana vojsk armády se skládá jednak z preventivních opatření, jednak z opatření ke zmaření nepřátelského chemického napadení, z opatření na ochranu v době napadení a z likvidace jeho následků.

V rámci preventivních opatření vojsk proti nepřátelskému chemickému napadení je nutno organisovat chemický průzkum, dále chemické a meteorologické pozorování.

Zmaření chemického napadení provádí se palbou dělostřelectva a minometů, letectvem i aktivní činností pozemních vojsk.

K likvidaci následků chemického napadení organisují se odmořovací místa výzbroje bojové techniky, výstroje a vozidel, a potravin.

Všechna tato opatření provádí se v rámci armády silami přidělených chemických pracovišť.

Zastírání je důležité opatření zabezpečující úspěch operace. Provádí se podle plánu frontu. Úloha armády záleží v tom, aby upřesnila plán frontu, rozpracovala praktická opatření k jeho provedení, organisovala a prováděla kontrolu provádění zastíracích opatření.

Zastírání se provádí různými způsoby a prostředky, avšak jeho úspěch závisí vždy na přirozenosti, různotvárnosti, nepřetržitosti a aktivitě zastíracích opatření.

Hlavním úkolem zastírání je zabezpečit utajení manévru armády nebo frontu a soustředění vojsk majících provést nenadálý úder, uvést nepřítele v omyl o našich silách, prostředcích, činnosti a úmyslech a tím ho donutit, aby učinil nesprávné rozhodnutí.

Zabezpečení styků, křídel a boků je důležité opatření při zabezpečení útočné operace, neboť jak ve východišti, tak i během útoku jsou nejslabšími místy sestavy armády.

Zvláště v hloubce nepřátelské obrany, vzhledem k nerovnoměrnému pronikání jednotek za útok, nebezpečí se na těchto místech zvětšuje.

K zabezpečení styků a boků nutno v rámci armády provést jak ve východišti, tak i během útoku řadu opatření, a to

- zesílit průzkum na stycích, křídlech a bocích;
- ustanovit odpovědné velitele za styk;
- organisovat na těchto místech pečlivě taktickou a palebnou součinnost mezi jednotkami a protitankovou obranu;
- přesunovat armádní protitankovou zálohu a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací za ohroženým křídlem nebo bokem;
- v průběhu útočné operace opevňovat dobytý terén;
- při klínovitém pronikání do hloubky nepřátelské obrany zaujmout sestavu stupňovitě vzad.

Bojové zabezpečení operace nelze omezit jeho organizací v přípravném období. Musí být předmětem nepřetržité péče štábu armády v průběhu celé operace.

Budování nástupního prostoru k útoku

Nástupní prostor útoku vševojskové armády představuje vybudované pásmo terénu, v němž se rozmísťují vojska armády, technické bojové prostředky, armádní zálohy, orgány velení a týlu.

Nástupní prostor útoku je ohraničen čarou dotyku, pravou a levou hranicí armády a hranicí armádního týlu.

S hlediska rozmístění vojsk, přípravy a stupně vybudování dělí se nástupní prostor na dvě části: první — od čáry dotyku do týlové hranice operační sestavy vojsk, druhá — od týlové hranice operační sestavy vojsk do hranice armádního týlu.

Nástupní prostor útoku musí zabezpečovat skryté rozmisťování vojsk a bojové techniky, spolehlivé ukrytí živé síly i techniky před dělostřeleckou palbou a údery nepřátelského letectva při nepřátelské protipřípravě.

V nástupním prostoru útoku se buduje východiště útoku pro pěchotu, tanky, velitelská stanoviště a velitelské pozorovatelný, palebná postavení dělostřelectva, cesty zabezpečující skryté přístupy, rozmístění, jakož i rychlý postup vpřed v celé útočné sestavě.

Všechny tyto rozsáhlé práce se provádějí skrytě a na široké frontě, aby nebyl prozrazen směr hlavního úderu. Rozsah prací je určen rozhodnutím velitele armády a trváním přípravného období. Práce provádějí zpravidla vojska, která jsou v dotyku s nepřítelem, a to podle plánu štábu náčelníka ženijního vojska armády.

Přeskupení vojsk a zaujetí východiště útoku

Zaujetí východiště útoku předchází v armádě zpravidla přeskupení. Všechna přeskupení musí být provedena skrytě, a proto se zpravidla provádějí v noci.

Přeskupení se provádí podle plánu štábu armády, který obsahuje

- pořadí přeskupení jednotek, způsob a dobu provedení směny vojsk v dotyku;
- pochodové osy každé vyšší jednotky, způsob přesunu, dobu projití průchodiště a průchodu regulačních čar;
- opatření k zastření pochodu a vystřídání;
- ženijní zabezpečení přeskupení;
- opatření k bojovému zabezpečení přesunu a vystřídání;
- organizace spojení za pochodu a za vystřídání;
- způsob materiálního a zdravotnického zabezpečení vojsk;
- kontrola provedení přeskupení a vystřídání.

Je-li přeskupení spojeno s vystřídáním vojsk, je třeba poskytovat vojskům dostatek světlého času k přípravě vystřídání. Při vystřídání se rozvíjí zpravidla jako první dělostřelectvo, a to tak, aby dosáhlo pohotovosti nejméně jeden den před útokem. Vystřídání dělostřelectva zpravidla odjíždí teprve tehdy, až bylo provedeno vystřídání pěchotou. Pěchota zaujímá východiště k útoku buď jeden den před zahájením útoku nebo tu noc před útokem. Tanky zaujímají východiště buď noc před útokem nebo teprve během dělostřelecké přípravy.

Vystřídání musí být spolehlivě zabezpečeno proti možným útokům nepřítele dělostřelectvem, zesíleným pozorováním a bojovým zajištěním. Neopatrnost v době vystřídání má nebezpečné následky. Tak ku příkladu v lednu 1945 při nesprávném dodržování zásad vystřídání jednotkami 1. čs. sboru v SSSR v prostoru Lipt. Sv. Mikuláš nepřítel ve vánici v noci zaútočil, zmocnil se dokonce Lipt. Sv. Mikuláše a způsobil našim jednotkám ztráty.

Přeskupení, vystřídání a zaujetí východiště útoku je třeba kontrolovat důstojníky štábu a provést s takovým časovým rozpočtem, aby nejpозději 2 až 3 hodiny před zahájením dělostřelecké přípravy dosáhla vojska bojové pohotovosti a aby tato pohotovost byla hlášena veliteli armády.

Vedení armádní útočné operace

První období vedení armádní útočné operace začíná dělostřeleckou a leteckou přípravou. Další období odpovídají obsahu postupných úkolů na cestě k cíli operace, t. j. zničení hlavního uskupení nepřítele bránícího se v pásmu útočící armády.

Činnost vševojskové armády je různorodá, zahrnuje různé druhy činnosti, ale nejdůležitější z nich je však útok.

Prvním nejdůležitějším a nejsložitějším je průlom taktické hloubky obrany. Druhé období zpravidla obsahuje rozvinutí taktického průlomu v operační, odražení nepřátelských protiúderů, obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele. Třetím údobím může být pronásledování a ničení ustupujícího nepřítele po částech.

Průlom taktické hloubky nepřátelské obrany

Před bojem o ovládnutí hlavního pásma obrany předchází dělostřelecká příprava, jejíž délka bývá různá. Zpravidla se pohybuje mezi 60 až 90 minutami. Její trvání závisí na množství soustředěných děl a minometů, střeliva a na rázu nepřátelských opevnění.

Dělostřelecká příprava se zahajuje najednou na signál velitele armády a provádí se podle plánu velitele dělostřelectva armády. Zároveň s ní se provádí též letecká příprava. Dělostřelecká příprava útoku končí ve všech případech palebným přepadem předního kraje a úseků nejbližší hloubky obrany. Též letecká příprava vyvrcholuje přímo před ztečí úderem leteckých sil na úseku zvoleném pro hlavní úder.

Jakmile je dán signál ke zteči, pěchota a tanky zpravidla najednou přecházejí ke zteči předního kraje nepřátelské obrany. Dělostřelectvo přechází k podpoře a podporuje útočící pěchotu i tanky palebným valem nebo postupným soustředováním palby, po případě použitím obou těchto druhů palby zároveň.

Mezi koncem dělostřelecké přípravy a přechodem pěchoty a tanků ke zteči nesmí nastat časová mezera. Jinak opožděné zahájení zteče zbavuje pěchotu všech výhod dosažených umlčením nepřítele.

Opěrné body nepřítele, které kladou velký odpor, útočící vojska blokují, obcházejí a v dalším průběhu obklíčené nepřátelské odpory ničí blokovací skupiny za pomoci záloh a druhých sledů.

Útok vojsk se rozvíjí zpravidla na celé frontě nerovnoměrně. Je třeba dovedně využít jakéhokoli hlubšího vklínění do sestavy nepřítele k rozšíření vytvářejících se klínů, k jejich dalšímu prohlubování, využít jich k obchvacování a obklíčení nepřátelských odporů a ty pak ničit. Celkový úspěch útoku je výsledkem řady dílčích úspěchů vytrvale rozvíjených až do úplného rozdrčení nepřítele.

Při boji o hlavní pásmo obrany, po ovládnutí prvního nepřátelského postavení, nutno očekávat řadu nepřátelských taktických protiútoků, jejichž cílem bude zdržet útočící vojska, zadržet další rozvinutí průlomu a připravit tím podmínky pro zasazení silnějších záloh.

S hlediska útočníka nelze dopustit zadržení a zpomalení tempa průlomu. Je nutné učinit všechna opatření, aby tyto drobné taktické protiútoky byly rychle likvidovány. Proto musí v sestavě pěchoty a tanků postupovat protitanková a samohybná děla a těžké kulomety, dobytý terén musí být trvale zabezpečován na předvídaných čarách a na ohrožených směrech třeba včas přesunovat protitankové zálohy, pohyblivé zatarasovací oddíly a druhé sledy ve stálé pohotovosti v samém zárodku musí odrazit tyto nepřátelské protiútoky.

Velký význam má včasné zjištění nepřítele, který se chystá k protiútoku. To se nejlépe zjistí letectvem a nepřetržitě organisovaným pozemním pozorováním.

Hlavním způsobem odražení těchto protiútoků je krátký střetný úder připravený a provedený po krátkém dělostřeleckém a leteckém přepadu.

Průlom hlavního pásma obrany musí být prováděn vysokým tempem s maximálním vypětím sil. Podle sovětských zkušeností z Veliké vlastenecké války trval úspěšný průlom hlavního pásma obrany 4 až 6 hodin. Při silném odporu nepřítele bude toho dosaženo tehdy, budou-li k narůstání síly úderu a k ovládnutí hlavního pásma obrany včas zasazeny druhé sledy divisi i druhé sledy armádních sborů, složené zpravidla z mechanisovaných divisi.

Velitel armády řídí sladěný útok armádních sborů, dává souhlas k zasazení jejich druhých sledů, organisuje jejich součinnost na stycích a se sousedy, dává doplňkové úkoly velitelům sborů, armádní dělostřelecké skupině a letectvu.

Již v době dokončení průlomu postavení divisních záloh nepřítele upřesňuje velitel armády plán ovládnutí postavení sborových záloh nepřítele. Organisuje opatření k pronásledování, aby zabránil zbytkům nepřítele ustoupit z hlavního pásma obrany na postavení sborových záloh, s cílem zmocnit se tohoto postavení z chodu.

Průlom postavení sborových záloh z chodu bude možný, jestliže toto postavení je nedostatečně opevněno nebo je-li připravené obranné postavení spěšně zaujímáno nepřátelskými zálohami z hloubky nebo jen zbytky ustupujícího nepřítele z jeho hlavního pásma obrany.

Úkol ovládnout toto postavení řeší armádní sbory prvního sledu svými mechanisovanými divisemi a dále vysláním silných předsunutých oddílů, v sestavě jeden až dva prapory pěchoty na autech nebo transportérech, prapor až pluk tanků, oddíl až pluk dělostřelectva, jednotka ženijní, chemická a protiletadlová. Každá divise prvního sledu v závislosti na šířce pásma, sil a prostředků vysílá jeden, nejvýše dva předsunuté oddíly. Mechanisovaná divise vysílá podle možnosti vpřed svůj tankosamohybný pluk.

Útok k ovládnutí postavení sborových záloh nepřítele vedou sbory co možná nejrychlejším tempem, samostatně ve svých útočných pásmech. Podaří-li se některému z předsunutých oddílů rychle proniknout vpřed, ovládnout část nebo dokonce prolomit postavení sborových záloh, a to třeba jen na úzkém úseku, nutno této příležitosti ihned využít k zasazení dalších sil a k ovládnutí celého nepřátelského postavení.

Velitel armády podporuje útok armádních sborů letectvem a armádní dělostřeleckou skupinou, při čemž zabezpečuje těž boky hlavního útočného seskupení proti nebezpečí protiúderů nepřátelských záloh.

Průlom postavení sborových záloh s urychlenou přípravou útoku provádí se tehdy, byl-li útok předsunutých oddílů odražen.

V tomto případě dává velitel armády na přípravu 4 až 6 hodin času. Před útokem předchází zpravidla 20minutová až 30minutová dělostřelecká příprava. Všechny přesuny musí být jednoduché. Je-li noc, bývá výhodné využít jí k přeskupení s cílem zasadit nepříteli úder na novém směru zasazením svěžích jednotek. V této situaci velitel armády často zasazuje svůj druhý sled.

Průlom postavení sborových záloh s plánovanou přípravou v krátké době jednoho až dvou dní provádí se tehdy, byl-li útok předsunutých oddílů z chodu odražen, proto, že nepřítel zaujal předem svými druhými sledy a zálohou dobře vybudované obranné postavení nebo odvedl organisované na toto postavení svá vojska z hlavního pásma obrany.

V tomto případě nutno provádět přípravu k novému průlomu, jejíž metodika se kromě zkráceného času podstatně neliší od průlomu hlavního pásma obrany.

Plán průlomu upřesňuje velitel armády podle výsledků průzkumu provedeného letectvem a bojem předsunutých oddílů.

Rozvinutí průlomu v operační hloubce obrany k obklíčení nepřítele

Armádní sbory útočící ve směru hlavního úderu armády nebo frontu mají v soudobých operacích za úkol zničit nepřítele v taktické hloubce jeho obrany, očistit průlomové pásmo a zajistit zasazení rychlých jednotek (tankových nebo mechanisovaných) do průlomu, které jsou základním prostředkem k rozvinutí úspěchu v hloubce obrany i k obklíčení nepřítele.

- Úkolem armádní rychlé skupiny v útočné operaci spojené obklíčením nepřítele je předejít nepřítele v obsazení důležitých čar a objektů, kterých by mohl nepřítel použít k dalšímu odporu;
 - rozbít po částech přisunované nepřátelské zálohy;
 - vyjít co nejrychleji do týlu nepřátelského uskupení a obklíčit je;
 - obsadit důležité objekty v týlu nepřítele a udržovat je do příchodu hlavních sil armády.
- Zesílené armádní sbory, které mají ve své sestavě mechanisované divise, jsou schopny

během prvního dne operace prolomit svými silami celou taktickou hloubku obrany nepřítele a vytvořit po ovládnutí postavení sborových záloh podmínky k zasazení armádní rychlé skupiny.

Armádní rychlá skupina, která v průběhu Veliké vlastenecké války byla zasazována často již do průlomu hlavního pásma obrany, může být při soudobé organizaci armádních sborů zasazována až po ovládnutí postavení sborových záloh, t. j. počátkem druhého dne operace. Čára rozvinutí armádní rychlé skupiny bývá pak určována až za postavením sborových záloh nepřítele. Tento způsob použití však nemůže být šablonou. Vždy nutno vycházet z konkrétní situace.

Hlavním úkolem velitele armády a jeho štábu je správné určení doby zasazení armádní rychlé skupiny, zabezpečení jejího zasazení a sladění součinnosti mezi rychlou skupinou a pěšími divisemi.

Zabezpečení zasazení armádní rychlé skupiny plánuje velitel armády již v přípravném období, při čemž stanoví

- celkový úkol rychlé skupiny při rozvinutí průlomu a celkový směr její činnosti;
- prostory soustředění rychlé skupiny před jejím zasazením do průlomu; pořadí a dobu jejich obsazení;
- výchozí prostor a čáru rozvinutí k zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu;
- pochodové osy a směry pomocných cest k přesunu do výchozích prostorů a na čáře rozvinutí;
- způsob součinnosti rychlé skupiny s armádními sbory;
- dělostřelecké, letecké, ženijní a jiné druhy zajištění zasazení rychlé skupiny do průlomu;
- způsob materiálně technického zabezpečení rychlé skupiny při její činnosti v hloubce nepřátelské obrany.

Armádní rychlá skupina postupuje do průlomu z výchozího prostoru vzdáleného 3 až 5 km od předního kraje. Postupuje v pásmu určeném velitelem armády po určených komunikacích na čáru rozvinutí, odkud vchází do průlomu.

Úspěšná činnost armádní rychlé skupiny v operační hloubce je závislá na tom, jak neočekávaně pro nepřítele, rychle a beze ztrát vejde průlomem do operační hloubky nepřátelské obrany. Zdržení rychlé skupiny z jakýchkoli příčin v taktické hloubce může mít za následek předčasnou ztrátu a dá nepříteli možnost učinit opatření k zabránění úspěšného rozvinutí průlomu.

Po zasazení se armádní rychlá skupina nezdržuje a nezavazuje do bojů se zbytky nepřítele, obchází je a proniká do operační hloubky.

Armádní sbory prvního sledu musí co možná největším tempem rozvíjet, rozšiřovat a zajišťovat úspěch armádní rychlé skupiny. Velitel armády se musí postarat o to, aby nepřítel nemohl uzavřít koridor, který vytvořila rychlá skupina do sestavy nepřítele, aby zajistil její boky i tyl a zabezpečil nepřetržitě její zásobování a odsuny. Zvláště dobře musí velitel sladit směr úderu a součinnost mechanisovaných divisí armádních sborů s armádní rychlou skupinou.

Pro úspěšnou činnost potřebuje rychlá skupina svobodu manévru. Nemůže-li armádní rychlá skupina proniknout úspěšně do nepřátelského tylu pro silný odpor nepřítele nebo činnost jeho záloh, je třeba těsnější součinnosti s armádními sbory. Musí využít svého předem nastavení k vedení bočních úderů proti nepřátelským skupinám bránícím postupu armádních sborů.

V operační hloubce nepřítele musí armádní rychlá skupina z chodu prolomovat výhodná obranná postavení spěšně zaujímaná nepřítelem a vést střetné boje s jeho přisunutými zálohami do příchodu hlavních sil armády.

Zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu je rozhodujícím okamžikem ve vývoji armádní útočné operace spojené s obklíčením nepřítele. Úspěšné zasazení a činnost rychlé skupiny v operační hloubce zabezpečuje rychlé obklíčení i zničení hlavní skupiny nepřítele, dává možnost ničit jeho zálohy po částech, při čemž silně zvyšuje rozmach operace.

Průlom obranných postavení a pásem v operační hloubce. Přechází-li nepřítel k obraně, buduje obranu hlubokou, která má řadu postavení a pásem, z nichž však většina není obsazena vojsky. Nepřítel zpravidla obsazuje jen hlavní obranné pásmo a postavení sborových záloh t. j. taktickou hloubku obrany, a ostatní obsazuje buď zálohami, které přisunuje z hloubky nebo zbytky ustupujících vojsk. Tak na př. v srpnu 1943 vybuchla hitlerovská vojska na bělgorodsko-charkovském směru na sever od Charkova devět postavení a pásem s celkovou hloubkou 90 km.

Proto je třeba, aby se vojska rozhodnou a rychlou činností zmocnila těchto postavení z chodu dříve, než se na nich podaří nepříteli zaujmout obranu. Útok na obranná postavení v operační hloubce má zpravidla ráz útoku na nepřítele, který spěšně zaujal obranu.

Jestliže nepřítel přisunuje z hloubky k připravovanému obrannému postavení zálohy, je třeba soustředit úsilí letectva, dělostřelectva a předsunutých oddílů k tomu, aby nemohl zaujmout připravenou obrannou čáru.

Podařilo-li se mu přesto zaujmout obranu, je třeba se snažit ovládnout toto obranné postavení útokem z chodu. Tankové, mechanisované divise a předsunuté oddíly musí v patách za ustupujícím nepřítelem vniknout do nepřátelských obranných postavení.

Nepodařilo-li se ovládnout z chodu obranné postavení, nutno ihned přistoupit k organizaci průlomu s urychlenou přípravou útoku.

Již za přiblížení k tomuto postavení je třeba

- upřesnit směr hlavního úderu;
- přisunout k němu vojska z vedlejších směrů;
- vytvořit uskupení pro průlom během přiblížení;
- vydat úkoly podřízeným a posílit je prostředky.

Velitel armády zpravidla v těchto případech podřízeným vojskům určí hluboké úkoly a zasadí svůj druhý sled.

Hloubka útočné sestavy bude menší. Místo druhých sledů se určí jen zálohy. Zvláštností tohoto útoku bude využití rychlých jednotek (MD, TD) v prvním sledu. Dělostřelecká příprava bude trvat 30 až 40 minut a podpora bude se provádět postupným soustředováním palby. Letectva bude s výhodou používáno k umlčování dělostřelectva a záloh nepřítele. Každý dílčí úspěch musí být rychle rozvíjen. Zvlášť důležitou úlohu tu bude mít překvapení a rozumná iniciativa podřízených.

Při organizaci i vedení boje za ovládnutí obranných postavení v hloubce nutno mít na zřeteli, že jakékoli zpomalení operačního tempa může mít rozhodující vliv na průběh celé operace. Proto i příprava k útoku nesmí být delší než jeden den.

Odrážení protiútoků a protiúderů. Po prolomení hlavního obranného pásma probíhá bojová činnost na velkém prostoru, a to jak do šířky, tak i do hloubky. Souvislá linie fronty, která byla ve východišti, postupně mizí. Boj probíhá na různých místech, často izolované od sebe, široce se využívá obchvatů, takže se objevuje v týlu řada nepřátelských odporů, které se ještě brání.

Nepřítel v této situaci začíná přesunovat své zálohy a snaží se jimi udržet dosavadní postavení a vést protiúder do boku.

Jak již bylo řečeno při vedení boje o průlom taktické hloubky obrany, snaží se nepřítel protiútoky taktických záloh zabránit rozšíření průlomu a získat čas pro přisun větších operačních záloh. Taktické protiútoky mohou kromě toho narušovat velení i spojení, desorganizovat zásobování vojska a prvního sledu. Nutno jim proto zabránit.

Operačních záloh využívá nepřítel k protiúderům s cílem likvidovat úspěch útočníka. Protiúderu se účastní hromadně tanky, letectvo, dělostřelectvo a vzhledem k tomu, že jde o rozhodující akci obránce, zasazuje do ní všechny volné síly. Útok je veden do boku na klín průlomu.

K odrážení protiúderu nutno použít druhého sledu anebo všeobecné zálohy, protitankové zálohy a armádního pohyblivého oddílu zatarasovacího, tankové zálohy, letectva a dělostřelectva.

Nemá-li nepřítel podnikající protiútok převahu, je nejvýhodnější rozvinout síly zasa-

zené k odražení protiúderu zeza křídla prvního sledu a vést střetný úder do boku nepřítele provádějícího protiútok.

Má-li tento nepřítel značnou převahu, je výhodnější dočasně přejít k obraně na výhodné protitankové čáře a navést druhý sled k úderu do boku. Vedoucí myšlenkou musí být obklíčit jednotky podnikající protiútoky a nedopustit jejich ústup.

Aby bylo vyloučeno překvapení nepřátelskými protiútoky a protiúderem, je nutno vést nepřetržitý průzkum, zvláště letecký, spolehlivě zabezpečovat boky a aktivní činností jim zabránovat. K odražení protiútoků a protiúderu je nutno používat minima sil s protitankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími. I v tomto případě je nutno mít stále na zřeteli, že nelze zpomalovat tempo průlomu.

Bojová činnost při odražení protiútoků má ráz střetnutí, při odražení protiúderu ráz obrany a úderu do boku.

K obklíčení nepřítele je nutno zbavit jej volnosti manévru a znemožnit mu pomoc od sousedů a z týlu.

Toho dosáhneme

- rychlým a rozhodným útokem vojsk na bocích obklíčeného uskupení;
- rychlým úderem armádní rychlé skupiny, mechanisovaných divisi sborů a předsunutých oddílů do nepřátelského týlu;
- umlčováním a izolováním obklíčených vojsk palbou minometů, dělostřelectva a leteckými údery;
- dobytím a udržením takticky důležitých bodů na bocích a v týlu nepřítele;
- rozdrčením nebo zadržením přisunovaných nepřátelských záloh;
- zabezpečením se jednotkami a zatarasy jak na pomocných směrech, tak na směrech ohrožených protiútoky nebo protiúderem obránce.

Úspěch obklíčení závisí na rychlé a rozhodné činnosti a na nepřetržité součinnosti všech vojsk provádějících obklíčení. Obklíčovací boj vyžaduje výjimečné iniciativy v počínech a rozhodnutích všech velitelů a vojsk zúčastnivších se obklíčení.

Armádní rychlá skupina, mechanisované divise armádních sborů a předsunuté oddíly provádějí operační obklíčení tím, že pronikají rychle a rozhodně do nepřátelského týlu, aby se spojily s vojsky, s nimiž společně obklíčují nepřítele, při čemž obsazují a udržují důležité objekty v nepřátelském týlu, přetínají nepřátelské komunikace, které spojují obklíčenou skupinu se sousedy i s týlem. Je výhodné k splnění tohoto úkolu použít též vzdušných výsadků.

Součinnost rychlých jednotek, které svým setkáním mají uzavřít obklíčení, musí být předem dobře dohodnuta a pečlivě připravena. Jdou-li na setkání dvě sousední armády, řídí jejich součinnost štáb frontu. Jednotky si mezi sebou vyměňují styčné důstojníky, organizují směrové radiové spojení, informují se a dorozumívají za pomoci jednotného kodování hovorové tabulky, předem domluvených signálů, vytyčování svého postavení a za pomoci letectva, aby při jejich setkání v složitější situaci na čáře setkání nedošlo k nedorozumění.

Obklíčení bude jen tehdy trvalé, bude-li co nejdříve dovršeno pečotou, která vytvoří taktické obklíčení nepřítele, t. j. uzavře pevnou a souvislou frontou obklíčenou skupinu nepřítele.

Obklíčující vojska mají zpravidla obrácenou frontu a musí být proto dobře zajištěna na svých bocích i v týlu. Opatření k zajištění provádějí jak sama vojska, tak i v součinnosti se sousedy.

Sama obklíčující vojska vysílají ve všech směrech, odkud jsou možné protiútoky nebo odkud se může objevit nepřítel, hluboký průzkum, vysunují zajišťovací jednotky a používají ve značné míře ženijních zatarasů.

Nejčastěji zajišťují boky a tyl obklíčujících vyšších jednotek sousední vyšší jednotky, které se snaží co nejdále odrazit nepřátelské síly stojící proti nim na vnějším kruhu. Jednotky bojující na vnějším kruhu musí být s to odrazit nepřátelské pokusy o osvobození obklíčené skupiny nepřítele.

Jestliže armáda obklíčuje nepřítele v součinnosti se sousední armádou jen částí svých

sil, zabezpečují její hlavní síly pokračující rozvíjení operace do hloubky obklíčení na vnějším kruhu. Vždy nutno usilovat o to, aby vzdálenost mezi vnějším a vnitřním kruhem obklíčení byla co největší, nejméně však na vzdálenost dělostřelecké palby.

Dalším postupem do hloubky nepřátelské obrany na vnějším kruhu a svíráním obklíčeného nepřítele na vnitřním kruhu bude se vzdálenost mezi nimi zvětšovat, proto je žádoucí, aby velitel armády upravil velení vojskům tak, aby podřízení velitelé neměli své jednotky rozděleny na vnějším i vnitřním kruhu (viz obr. 1).

Rychlé armádní skupiny, po jejím vystřídání na vnitřním kruhu jednotkami armádních sborů, je výhodné použít celé na vnějším kruhu buď k pronásledování nebo k úderu proti přisunutým zálohám majícím za úkol osvobodit obklíčená vojska obránce.

Provádí-li se obklíčení nepřítele silami celé armády a všechna její vojska jsou zasazována na vnitřní kruh, organizuje vnější kruh velitel frontu, a to tím, že sblíží armády sousedící s armádou provádějící obklíčení. Po likvidaci nepřítele přejde pak tato armáda do druhého sledu frontu (viz obr. 2).

Likvidace obklíčeného nepřítele

Jestliže při rozvinutí průlomu a obklíčení nepřítele měla hlavní úlohu armádní rychlá skupina a vůbec rychlé a výsadkové jednotky, pak při likvidaci obklíčeného nepřítele přechází hlavní úloha opět na armádní sbory, zesílené těžkým dělostřelectvem, raketometry, těžkými tanky a plamenometry.

Likvidaci obklíčeného nepřítele může provádět buď celá armáda nebo její část. V každém případě však obklíčení a zničení nepřítele musí být skončeno v čase co možná nejkratším. Proto musí probíhat plynule, bez zvláštních přestávek.

Toho se dosahuje postupným svíráním obklíčovacího kruhu koncentrickými údery obklíčujících vojsk armády s cílem rozdělit nepřátelskou sestavu, aby mohla být lehčeji zničena po částech. K tomu je třeba ovládnout čáry výhodné k řízení palby a stísnit nepřítele na prostor, který lze plně prostřelovat křížovou palbou děl a minometů.

Velitel armády a štábu musí mezi obklíčujícími vojsky organisovat zvláště pečlivě součinnost, signály k přerušení palby, jasné a zřetelné vytyčování svého postavení, pevné a nepřetržité velení.

Obklíčovací boj vyžaduje nepřetržitého velení, neboť je vždy spojen s nutností upřesňovat úkoly obklíčujícím jednotkám v průběhu boje. Včasná informace představenými štáby o situaci na celé frontě obklíčování a včasné hlášení velitelů a štábů obklíčujících vojsk představenému štábu o všech změnách situace jsou nejdůležitějším předpokladem úspěchu v obklíčení a rozdrčení nepřítele.

Každé snaze nepřítele probít se z obklíčení je nutno čelit se vši rozhodností. K tomu je třeba včas odhalit zámysl nepřítele, připravit silná dělostřelecká a minometná soustředění na místo, kde se nepřítel chystá prolomit obklíčovací kruh, přisunout armádní zálohy, všeobecnou, protitankovou, tankovou a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací do prostoru, odkud mohou rychle buď přehradit cestu pronikajícímu nepříteli nebo rozdrtit nepřítele úderem do boku.

Jakmile je zjištěn pokus nepřítele probít se z obklíčení, přejdou vojska ihned na celé frontě do útoku.

Příkladem vynikající činnosti sovětských vojsk, při pokusu nepřítele vyjít z obklíčení současným útokem obklíčeného uskupení za pomoci zvenčí, je korsuň-ševčenskorské obklíčení, t. zv. „druhý Stalingrad“. To se stalo hrotem 11 hitlerovských divísi a stovek Mannsteinových tanků a letadel, které se jim snažily z obklíčení pomoci zvenčí.

K obklíčení je zpravidla třeba převahy sil. Nicméně je někdy možno obklíčit a zničit nepřítele stejnými, ba i početně slabšími silami, čehož je nejlepším důkazem bitva u Stalingradu.

K tomu je třeba

- výjimečné rychlosti, odvahy, rozhodnosti, manévrovací schopnosti a úpornosti v činnosti vojsk;
- umění dosáhnout rozhodné převahy na bocích při oslabení ostatních úseků fronty;
- mistrného spojení palby s pohybem;
- využití pasivnosti a chyb nepřítele;
- dovedného využití výhodných terénních podmínek.

Obklíčení a po něm následující zajetí nebo zničení nepřátelských vojsk při stejných nebo slabších silách je věcí cti, statečnosti a hrdinství vojsk a vysokého umění velitelů. Dosažení tohoto cíle je hodnoceno jako nejvyšší hrdinný čin. Sovětská armáda v průběhu Veliké vlastenecké války jednou ukázala toto nejvyšší vojenské umění a hrdinství.

Zničením nebo zajetím obklíčeného nepřítele končí úspěšně armádní operace vševojenské armády.

Centralisované velení vojskům

Takovou armádní útočnou operaci spojenou s obklíčením nepřítele je nemyslitelné uskutečňovat bez centralisovaného velení vojskům. Je to stalinský způsob řízení vojsk.

Centralisované velení záleží v tom, že všichni nadřízení velitelé a náčelníci, od vrchního velitele až po velitele armády, před zahájením operace i v jejím průběhu ukazují podřízeným nejen cíle a úkoly vojsk v útočné operaci, ale určují i způsoby, jak těchto cílů dosáhnout. Určují směr hlavního úderu, zvláštnosti operační sestavy vojsk, hlavní otázky součinnosti, způsob rozvinutí a přemístění orgánů velení, hlavní úkoly politického zabezpečení operace, způsoby organizace bojového a materiálního zabezpečení operace atd.

Je-li podle podmínek situace nemožné nebo neúčelné předem usměrnit způsoby činnosti podřízených, řeší všechny otázky samostatně, ale bezpodmínečně hlásí své řešení veliteli armády, aby je schválil.

Nutnost centralisovaného velení vojskům shora dolů při organizaci i vedení armádní útočné operace vyplývá z toho, že se v soudobých podmínkách nevedou samostatně izolované nebo dílčí armádní operace. Vedou-li se, vedou se jen výjimečně.

K tomu, aby velitel armády mohl plně využít prostředků, které jsou mu přímo podřízeny (armádní dělostřelecké skupiny, letectvo, druhý sled a zálohy, jakož i armádní rychlá skupina), aby mohl správně a včas zasadit tyto prostředky do sražení nebo do boje, je povinen nejen podrobně a přesně naplánovat a zorganizovat operaci své armády jako celku, ale musí i usměrnit organizaci, přípravu a vedení boje podřízených vojsk a nepřetržitě a pevně řídit podřízená vojska v průběhu celé operace.

Proto se velitel armády zabývá plánováním a vedením boje podřízených vojsk. Při tom jde nejen o přímo podřízené, ale i o podřízené ještě o jeden stupeň a často dokonce i o dva stupně níže.

Kdo viděl film „Třetí úder“, jistě si ještě pamatuje, jak velitel frontu pečlivě a do všech podrobností připravoval úder se svými podřízenými veliteli.

V průběhu boje jsou všechny orgány velení (VS a VP) přibližovány k bojujícím vojskům, neboť toto opatření nejlépe zabezpečuje živé, nepřetržitě a pevné řízení vojsk.

Velitel armády je na VP v bojové sestavě sborů prvního sledu, odkud vidí boj ve směru hlavního úderu.

Velitelské stanoviště armády rozmisťuje se v útočné operaci ve vzdálenosti 10 až 12 km od prvního sledu.

Centralisované velení umožňuje veliteli armády

- včas uplatnit vliv na rozhodnutí podřízených, a když je to nutné, včas opravit jejich rozhodnutí;
- včas přenášet a soustřeďovat dělostřelecké palby a údery letectva podle situace na nej důležitější objekty;

- včas a organisovaně zasazovat armádní rychlou skupinu, druhý sled armády a armádní zálohy;
- včas a spolehlivě odrážet nepřátelské protiúder;
- včas a rychle provádět manévry silami a prostředky;
- udržovat nepřetržitou součinnost vojsk a při jejím narušení ji znovu navázat.

Zkušenosti z minulé války ukazují, že velitel armády obvykle denně, dokonce několikrát denně upřesňuje a doplňuje své rozkazy, jimiž řídí bojovou činnost vojsk. Proto štáb armády zjišťuje situaci vojsk zpravidla za každé 1½ až 3 hodiny.

Stupeň centralisace velení v armádní útočné operaci v každém jejím údobí závisí na konkrétní situaci a bývá různý.

Velení se nejpřísněji centralisuje v přípravném období armádní útočné operace. V období vedení armádní útočné operace je nezbytné pevné velení při průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany, při zasazování do průlomu armádní rychlé skupiny, při zasazování druhého sledu armády a při ničení obklíčeného nepřátelského uskupení.

Centralisované velení vojskům v armádní útočné operaci je založeno na přísném rozdělení funkcí a na osobní odpovědnosti každého velitele a náčelníka v rámci jeho vymezených práv a odpovědnosti vyplývajících z těchto práv. Každý má jemu určenou část odpovědnosti za průběh a výsledek armádní útočné operace.

Centralisace velení vojsk nezmenšuje, nýbrž naopak v soudobé velmi složité operaci velmi zvětšuje význam a úlohu samostatnosti, iniciativy a bolševické tvořivosti všech velitelů a náčelníků bez výjimky.

Velitel armády přijímá rozhodnutí a určuje činnost podřízených, ukazuje jim, jakými hlavními způsoby plnit úkoly, a schvaluje rozhodnutí podřízených.

Poté pevně a nepřetržitě řídí součinnost podřízených, včas kontroluje a pomáhá při organizaci i v průběhu armádní útočné operace (boje). V tom především tkví jednotnost rozhodnutí a jeho splnění. Je to jeden z důležitých rysů bolševického, stalinského stylu velení.

Centralisované velení v imperialistických armádách je naprosto neuskutečnitelné, ať se o to snaží sebevíce. Je to proto, že cíle dobovačných válek odporují zájmům národa a zájmům hlavní masy armády.

Skutečně centralisované velení vojskům je možné tehdy, když počínaje vrchním velitelem až po vojína jsou všichni sjednoceni cíli spravedlivé a osvobozené války, moudrou politikou komunistické strany a vynakládají veškeré úsilí k dosažení jediného cíle. Je to možné jen v Sovětské armádě, v naší lidově demokratické armádě a v armádách ostatních lidově demokratických států, které spějí k socialismu.

Proto jsem uvedl na počátku centralisované velení v útočných operacích jako jeden z hlavních rysů, jimiž se liší soudobé sovětské operace, i operace naší lidově demokratické armády, od operací kapitalistických armád.

Uplatňovat centralisované velení nutno nejen na stupni velitele armády v armádní útočné operaci, ale všude, na všech velitelských stupních, při všech druhích operacích a boje.

Závěr

Závěrem nutno zdůraznit, že soudobá útočná operace vševojskové armády je velmi složitá a má za cíl — rozbít nepřítele obklíčením, jeho zajetím nebo zničením. Rozmach armádní útočné operace koncem Veliké vlastenecké války značně vzrostl a i nyní vzhledem k nasycení armády dalšími technickými prostředky má nadále vzrůstající tendenci.

Zpravidla vševojsková armáda plní část úkolu frontu a jen výjimečně provádí samostatnou operaci. To je odůvodněno tím, že k řešení úkolů v soudobé útočné operaci je třeba soustředit značné množství sil a prostředků na poměrně malých prostorech. To vede k zužování útočných pásem frontů a dále komplikuje otázky plánování, organizace a vedení útočné operace.

Velitel vševojskové armády v soudobé válce je nejen organisátorem armádní útočné operace, ale je i přímým organisátorem sražení na směru hlavního úderu armády.

Použité prameny a literatura

1. Polní řád čs. branné moci, 1951.
2. Rozbor armádních operačních válečných her MNO, část A a C.
3. Kandidát voj. věd. doc. plk. Protas, Základy sovětského operačního umění, 1950.
4. Plk. Novikov, Základy útočné operace vševojskové armády, 1950.
5. Plk. Dočkal, Armádní útočná operace, 1950.
6. Div. gen. Kratochvíl, Obklíčení vševojskové armády a podmínky, za kterých může vzniknout, Vojenská mysl, 1951.
7. Genmjr. děl. Brežněv, Dělostřelectvo v armádní útočné operaci, 1949.
8. Brig. gen. Janko, Použití tanků a ARS v armádní útočné operaci, 1952.
9. Gen. plk. Nazarov, Ženíjní zabezpečení útočné operace vševojskové armády, 1949.
10. Poznámky z přednášek na NVA Vorosilovově.

